

ОРГАН ГАЛОЎНАГА ПРАЎЛЕННЯ БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА

№ 50 (305) | ГОД VII | 16 СНЕЖНЯ 1962 ГОДА | ЦАНА 60 ГР

Маёмасць іх—120 мільёнаў зл.

Корні іх глыбока ўраслі ў зямлю Беласточчыны, сталіся зараз яны неадлучнай часткай грамадскага вобліку вёскі, бы павуцінай уздоўж і ўпоперак абснавалі ўсе куткі, дзе жыве і працуе хлебароб.

Сельгасгурткі. Іх густая сетка абымае амаль што другую вёску Беластоцкага ваяводства. Многа іх — 1658, але яшчэ недастаткова. Сельгасгурткі, як масавая арганізацыя сялянскай самаўправы, усё яшчэ на Беласточчыне не маюць масавага характару ў колькасным сэнсе. Яны згуртоўваюць зараз нямнога больш за 18% усіх гаспадароў, а тым самым гуртკоўцы пакуль што не могуць выступаць ад імя ўсяго сялянства, не могуць быць яго прадстаўніком. Тады шчыльнейшае загушчэнне сеткі гэтай арганізацыі застаецца ў далейшым адным з немалаважных заданняў сельскагаспадарчых дзеячоў і ўстаноў.

Прыемна адзначыць, што паветы, якія традыцыйна лічацца «беларускімі», не дрэпчуць у хвасце другіх паветаў. Асабліва адзначаюцца тут Сямяціцкі і Бельскі паветы. У першым з іх ад 1961 г. прыбыло 30 новых гурткоў, а ў другім — 26. Не горшы таксама і Гайнаўскі павет, у якім сельгасгурткі праяўляюць найлепшую гаспадарчую дзейнасць, асабліва ў загаспадараванні дзяржаўнага фонду зямлі.

Сельгасгурткі кшталтуюць воблік вёскі перш за ўсё не праз сваю колькасць, а праз якасць сваёй канкрэтнай дзейнасці. **Дзякуючы сельгасгурткам вёскі Беласточчыны атрымалі 700 машынатрактарных камплектаў і звыш 900 абмалотачных агрэгатаў. Вартасць трывалай маёмасці, якая застаецца ў распараджэнні сельгасгурткоў, ацэньваецца на 120 мільёнаў злотых.**

Асноўнай крыніцай гэтага багацця, побач уласных складчын гуртkоўцаў, з'яўляецца дзяржаўны фонд развіцця сельскай гаспадаркі. На долю Беласточчыны з гэтай крыніцы прыпадае ў гадах бягучай пяцігодкі звыш мільярда злотых, што дае магчымасць закупіць 4 тысячы машынатрактарных камплектаў.

Насоўваецца тады цалкам непацяшальны вывад: **тэмп выкарыстання дзяржаўнага фонду зямлі ўсё яшчэ замалы.** На жаль, ёсць яшчэ грамадскія рады, як для прыкладу Сакалда ў Сакольскім павеце, дзе няма ніводнага сельгасгуртка, а затым застаецца таксама замарожаным дзяржаўны фонд развіцця сельскай гаспадаркі.

Зараз у 230 вёсках знаходзяцца гуртkоўскія трактары ды другія машыны. Неаднойчы праязджаючы праз вёску, сустракалася вобраз, які балюча клаўся на сэрца: падае дождж ці снег, а машыны стаяць пад голым небам, часам зусім не прыкрытыя.

Дагэтуляшні вопыт сельгасгурткоў паказвае, што механізацыю апрацоўкі зямлі трэба вырашаць комплексна. Адначасова з дастаўкай хлебаробам трактараў і другіх машын трэба будаваць для іх сховішча, пашыраць сетку рамонтных баз, абучаць дастатковую колькасць трактарыстаў і механікаў. Не сенхроннасць гэтых намаганняў зараз балюча адчуваюць сельгасгурткі ў сваёй працы.

Пры кожнай нагодзе трактарысты і старшыні сельгасгуртkоў сабак вешаюць на ПОМ-ах. Што, моў, страшэнна працягваюць рамонт, што рамантуюць несалідна, што шкуру здзіраюць. Загадчыкі гэтых рамонтных баз са свайго боку наракаюць на гуртkоўцаў, якія, мабыць, нядбайна карыстаюцца сваімі машынамі, якія за кожнай дробязю зараз імчацца да іх на ратунак. Нядаўна расказвалі мне, на маю думку, надта ж павучальнае здарэнне. Нейкі трактарыст з Бельскага павета прыняў з рамонту трактар. Праехаўшы некалькі кіламетраў, трактар спыніўся на дарозе і ўжо далей не рушыў. Прыйшлося цягнуць яго другім жалезным канём. Гуртkоўцы нарабілі страшэннага шуму ў павеце, а нават у Ваяводскім праўленні сельгасгуртkоў. З'ехалася спецкамісія для праверкі справы на месцы, і аказалася, што не трактарны рухавік быў дрэнна адрамантаваны, а проста трактарысту не прыйшло ў галаву, каб праверыць, ці мае трактар гаручае.

Вучыць трэба і трактарыстаў і вясковых кавалёў, якія, як дагэтуль, выконваюць сваю прафесію пераважна па сямейнай традыцыі. Яны — вясковыя кавалі — пасля адпаведных курсаў павінны быць асноўнымі памочнікамі кіраўніцтву сельгасгуртkоў у іх клопатах з драбнейшымі рамонтамі машын.

Маёмасць, вартасць якой — 120 мільёнаў злотых, берагчы трэба разумна і з разлікам.

ВІКТАР РУДЧЫК

МІХАСЬ МАШАРА

18 снежня г. г. спаўняецца 60 год з дня нараджэння выдатнага беларускага паэта Міхася Машары. Жыццёвы шлях паэта характэрны многім прадстаўнікам старэйшага пакалення беларусаў. Сын селяніна - бедняка ў 1920 г. дабраахвотна ўступае ў рады Чырвонай Арміі. У 1927 г. за ўдзел у рэвалюцыйным руху быў арыштаваны ўладамі санацыйнай Польшчы і чатыры гады прасядзеў у турме.

Да жыцця паэта падобна і яго творчасць — яна непарыўна звязана з народам, з яго барацьбой, працай і думкамі.

З нагоды знамянальнай гадавіны, шлем Юбіляру самыя сардэчныя віншаванні, а нашым чытачам прапануем прыгожы верш Міхася Машары.

НА РАЛЛІ

У кашулі белай палатнянай
з сяўнёй я выйшаў на раллю
і над ажыўшымі палямі
аўсяным золатам званю.

Як цень, брыдзе за мною следам
сялянскі конь у баране
і з цёплым ласкавым прыветам
ледзь-ледзь махае грывай мне.

А сонца лезе без патрэбы
У вочы, твар і валасы;
і поле пахне свежым хлебам
і хмелем першае расы.

1936 г.

ПАДАРОЖЖА ПА ЮГАСЛАВІІ

КЛОПАТЫ З МАЗАІКАЙ

У Югаславіі няма бадай горада, які б не меў рэстарана, магазіна, гасцініцы ці кіно названых Ядран (Адрыятык). Нават дачка майго прыяцеля ў Белградзе завецца Ядранка. На жаль я не бачыў сапраўднага Адрыятычнага мора. З Белграда да Дуброўніка, напрыклад, над гэтым морам трэба цягніком ехаць суткі. Палавіну дарогі едзецца... вузкакалейкай, якая іранічна завецца «ядранскім экспрэсам». На ўсё гэта трэба мець час і нервы. Падарожжа па Югаславіі ўвогуле не лёгкае. Нізіны займаюць толькі восьмую частку краіны. Астатняе — горы. І гэта такія горы, праз якія не пралажыш ніякай простай дарогі. Рэдкія шляхі зігзагамі ўюцца пераважна ў далінах рэк або тэрасамі вакол высокіх гор. Падарожжа па такіх дарогах дае многа эмоцыі. Для нас, зразумела. Для югаслаўцаў гэта звычайнасць.

У папярэдняй карэспандэнцыі я пісаў, што Югаславія — краіна вельмі разнародная. Іменна такая разнароднасць прыносіць многа сур'ёзных клопатаў.

Першы — неаднолькавае развіццё ўсіх раёнаў краіны. У Славеніі так высокая прамысловасць, што не ўступае найбольш развітым краінам Еўропы. Паўднёвая Сербія, Чарнагор'е і Македонія побач з Албаніяй, Грэцыяй і Турцыяй былі самымі адсталымі ў Еўропе. З прычын грамадскіх (перанасяленне) і палітычных (раўнапраўе ўсім нацыянальнасцям) трэба было хутка разбудаваць прамысловасць у адсталых краінах. Таму ў Югаславіі пастаянна многа будуецца. А гэта мае вялікі ўплыў на жыццёвыя ўмовы людзей.

Неаднолькавы ў розных раёнах клімат бывае прычынай няроўнага ўзроўню ў сельскай гаспадарцы. У нізінах на поўначы (Вайвадзіна) сельская гаспадарка стаіць высока. Некаторыя гаспадарствы збіраюць 60 цэнтнераў пшаніцы з гектара. Але ў горах зусім наадварот. Невялікія палі, хоць маюць добрую зямлю, церпяць засухі. У гэтым годзе праз тры месяцы на поўдні не ўпала ніводная кропля дажджу. Я сам бачыў рэкі... без вады.

Палепшыць сельскую гаспадарку, гэта зноў выдатак з дзяржаўнай кішэні. Трэба будаваць водныя басейны, сістэмы наваднення і забеспячэння ад засухі.

Будаваць, будаваць, будаваць. Мы ведаем гэтыя словы. Ведаем, колькі гэта каштуе сілы. Ведаем, колькі грашовых клопатаў мае краіна, якая адразу ўсё будуе. У Югаславіі ў гэтым годзе паявіліся сур'ёзныя гаспадарчыя цяжкасці — вялікі дэфіцыт у гандлёвым балансе.

Тут крыху аб турыстыцы. Турыстыка памагла Югаславіі ў гэтым годзе выкарабкацца з гаспадарчых клопатаў. Сонечнае лета прыцягнула з дажджлівай Еўропы каля мільёна турыстаў. Яны пакінулі ў Югаславіі 5 мільярдаў дзінараў (каля 250 мільёнаў злотых). Гэтая сума дасканала тлумачыць, чаму ў Югаславіі так дбаюць пра будову гасцініц.

(Працяг на стар. 4)

Такія ў Югаславіі дарогі. Для нас перажыванні. Для югаслаўцаў звычайнасць і не абы якая перашкода ў камунікацыі.

НАТО за гонкай узбраення

Штогод у палове снежня ў Парыжы адбываецца сесія Савета Паўночна - атлантычнага пакту — найвышэйшага органа гэтай мілітарнай арганізацыі 15 заходніх дзяржаў. У бягучым годзе сесія адбываецца ў днях ад 13 да 15 снежня. Нічога тады дзіўнага, што, пішучы гэтую карэспандэнцыю, не магу даць яшчэ ніякай ацэнкі. Сёння ведаем толькі склад пасобных дэлегацый і парадак афіцыяльнага пасяджэння. Аб неафіцыяльных пасяджэннях захоўваецца поўная таямніца.

Што датычыць складу дэлегацый, якія прыбылі ў Парыж, дык найбольш цікава і знамянальна выглядае амерыканская дэлегацыя. Акрамя трох міністраў: Раска (замежных спраў), Макнамары (абароны) і Дылона (фінансаў), у складзе дэлегацыі ЗША знаходзіцца аж 30 дарадчыкаў, у асноўным прадстаўнікоў ваеншчыны. Ужо гэты адзін факт найлепш сведчыць, што Злучаныя Штаты хочуць выкарыстаць парыжскае пасяджэнне НАТО для паскарэння тэмпаў гонкі ўзбраення коштам узросту намаганняў іх еўрапейскіх саюзнікаў.

Гэтую мэту бачым на прыкладзе самага парадку дня, у якім Злучаныя Штаты кладуць найбольшы націск на неабходнасць павелічэння канвенцыянальных сіл НАТО ў Еўропе з 23 дывізій да 30 дывізій на працягу найбліжэйшых двух год. Найбольшыя выдаткі на развіццё гэтай арміі і на ўдасканаленне ўзбраення панясуць еўрапейскія дзяржавы, у асноўным Вялікабрытанія, Францыя і Заходняя Германія. Ужо вядома, што гэты пункт выклікае сур'ёзнае супраціўленне з боку Францыі, а перш за ўсё з боку Заходняй Германіі. Справа тут заключаецца не ў нежаданні гэтых дзяржаў няспынна развіваць узбраенне, а ў розных стратэгічных канцэпцыях, якія прадстаўляюць партнёры НАТО.

Францыя, напрыклад, хацела б захаваць пэўную незалежнасць ва ўтрыманні сваёй арміі, прынамсі так доўга, як доўга не мае яна сваёй «нацыянальнай ядзернай зброі». Праўдападобна, яна б згадзілася на бліжэйшыя сувязі з НАТО, аднак пры ўмове, што Злучаныя Штаты або Вялікабрытанія пазнаёмяць яе з некалькімі таямніцамі вытворчасці вадароднай бомбы, або аддадуць у карыстанне некалькі падводных атамных лодак. Здаецца, каб улагодзіць французаў, прэзідэнт ЗША Джон Кенедзі нядаўна абяцаў дэ Голю прынамсі адну атамную лодку «нават у выпадку, калі б Кангрэс быў супроць гэтага.»

Заходняя Германія таксама не хоча апынуцца ў горшай сітуацыі. Зразумела, што ўжо цяпер, з'яўляючыся асноўнай сілай НАТО ў Еўропе (ГФР мае ўжо 9 гатовых дывізій на агульную колькасць 23), яна таксама хоча атрымаць адпаведную колькасць ракет, атамных снарадаў і бомб. Ягчэ паўгода таму назад былы міністр абароны ГФР Штраус выказаў даволі ясна сваю думку, што не можа згадзіцца, каб «салдат Бундэсверы быў горш узброены, чым яго вораг». Хаця Штраус нядаўна пакінуў сваю пасаду, аднак ідэя атамнага ўзбраення Бундэсверы засталася ў Бон.

Па гэтых прычынах цяперацшняя сесія Савета Паўночна-атлантычнага пакта павінна прабягаць ва ўмовах даволі вострых спрэчак і таму ўзнікла неабходнасць такога моцнага складу дэлегацый ЗША. Злучаныя Штаты не хочуць і ў далейшым адмовіцца ад сваёй нуклеарнай манаполіі. Яны лічаць, што распараджаюцца дастатковай колькасцю атамных і вадародных бомб, а гэтым самым, не павінны іх мець іншыя дзяржавы НАТО. У выпадку, калі надта ж ужо будуць дамагацца ГФР ці Францыя гэтага ўзбраення, дык ЗША могуць запрапанаваць гэтым дзяржавам т.зв. «шматнацыянальную ядзерную сілу», аднак, зразумела, пад іх, г.зн. амерыканскім кантролем. Таму сумняваемся, каб па гэтых справах было дасягнута сёння ў Парыжы паразуменне, здавальняючае ўсіх заходніх саюзнікаў. Аднак не гэта найважнейшае. Найбольш важным і выклікаючым адначасова трывогу з'яўляецца факт, што ўсе гэтыя ваяўнічыя настроі выступаюць у той час, калі якраз у Жэневе працягваецца другая фаза размоў Камітэта па раззбраенню 18 дзяржаў. З гэтымі размовамі ўсё чалавецтва спалучае вялікую надзею на дасягненне паразумення, хаця б у справе забароны ядзерных выпрабаванняў.

Парыжская сесія Паўночна - атлантычнага пакта выяўляе такім чынам сапраўднае аблічча заходніх дзяржаў — аблічча мілітарыстаў — заўзятых старонікаў далейшай гонкі ўзбраення.

УЛ. ЛАЗІНСКІ

V Пленум ГП БГКТ

Размова па шчырасці

Тым разам менш хвалілі, а больш думалі. Можна сказаць, што глядзім праўдзе ў вочы не падморгваючы. У такім духу трэба ацаніць даклад тав. Уладзіміра Паўлючука на V пленарным пасяджэнні Галоўнага праўлення нашага Таварыства, якое адбылося ў мінулую нядзелю ў Беластоку. Абмяркоўваліся на ім выключна асветныя справы — адна тэма, пазбягаючы такім чынам «гаварыльні» аб усім і ні аб чым.

Дакладчык сцвярджае, што выкарыстаны далёка не ўсе магчымасці пашырэння сеткі школ з беларускай мовай як прадмет, лік якіх павялічваецца надта павольна. Многа ўвагі прысвячае прыкрай з'яве безупыннага памяншэння такога тыпу школ на Сакольшчыне, у чым вінаваты не толькі беларускі актыў, але і мясцовыя ўлады. Есць у нас і так званыя школы з беларускай мовай навучання, у якіх усе прадметы павінны навучацца на роднай мове. Што так не бывае, гэта другая праўда, але т. Паўлючук звяртае ўвагу прысутных на іншы карысны момант у іх працы, а менавіта тое, што дзіця з якім настаўнік ужо ў першым класе размаўляе на роднай мове, лягчэй перажывае падрыхтоўчы перыяд і хутчэй зжываецца са школаю. І таму навучанне першакласнікаў на роднай мове п а т р э б н а ўвесці ва ўсіх школах, дзе навучаецца беларуская мова. Гэта будзе мець велізарнае педагагічна - выхаваўчае значэнне.

Аналіз сітуацыі ў беларускім школьніцтве — гэта перш за ўсё стан яго кадраў. «Есць настаўнікі, якія вельмі слаба валодаюць беларускай мовай, аднак выкладаюць яе. У Сакольскім і Беластоцкім паветах усяго частка выкладчыкаў прадмета знаёмілася з беларускай мовай у школах. Здараюцца і такія выпадкі, калі настаўнік навучае вучняў беларускай мовы, не разумеючы яе сам! Ясна, што ў такіх выпадках добрых вынікаў не чакай. Таму няма чаго дзівавацъ, што ўзнікае незадаволенасць у бацькоў і вучняў з навучання беларускай мовы ў той ці іншай вёсцы (сакольскай або беластоцкай — с.я.). Тут між іншым заключаюцца прычыны выпадкаў ліквідацыі навучання беларускай мовы».

Падрабязную характарыстыку даклада тав. Уладзіміра Паўлючука лічу лішнім паўтарэннем па той простай прычыне, што асноўныя яго палажэнні знаходзяць дастатковае адлюстраванне ў папярэдніх публікацыях «Нівы» (...«І што далей?» ад 4.XI. г.г. «Мой родны кут» і «Размова ў чатыры вочы»). Дык пяройдзем да дыскусіі, якая была не толькі, скажам, шчырай, але і гарачай.

Наш паэт Алесь Барскі робіць слушны вывад, што галоўнай прычынай цяжкага становішча беларускага школьніцтва на Сакольшчыне і ў Беластоцкім павеце з'яўляецца факт адсутнасці там кадравых цэнтраў накшталт гайнаўскага ці бельскага беларускіх ліцэяў. Гэту думку падхоплівае Аляксандр Рафаловіч, старшыня Сакольскага Аддзела БГКТ. Аляксей Карпюк сваё выступленне прысвяціў перш за ўсё пытанням развіцця асветы дарослых. «Трэба і яшчэ раз трэба (!) зацікавіць старэйшае насельніцтва беларускай мовай, літаратурай і яе гісторыяй шляхам арганізоўвання праблемных курсаў.» Тав. Карпюк глыбей прызадумаўся над неадкладнай патрэбай навучання першакласнікаў на беларускай мове. У заключэнне выказаў вялікую занепакоенасць занядбаным станам апрацоўкі праграмы навучання беларускай мовы ў сувязі з рэформай пачатковага навучання. У гэтым месцы выпадала б прывесці голас беластоцкага падінспектара Мікалая Грыгорчыка. Цяжкасці з кадрамі настаўнікаў беларускай мовы тлумачыць ён у значнай ступені тым, што школы знаходзяцца ў закінутых, глухіх вёсачках, адкуль кожны стараецца ўцячы ў горад або прынамсі ў прыгарадную школу. Мой рэдакцыйны калега Васіль Баршчэўскі талкуе адно: каб аграномы, лекары, інжынеры, партыйныя і дзяржаўныя дзеячы беларускага паходжання таварылі з беларусамі пабеларуску, што дазволіць ім устанавіць цяснейшую сувязь з вясковымі масамі. Тав Васіль Літвінчык стараўся часткова высвятліць нездавальняючае становішча: «Як можа той ці другі інтэлігент шырока карыстацца беларускай мовай, калі аж да гэтага часу не рэалізавана ўказка Куратарыума адносна паступовага ўвядзення паралельнай навукова-тэхнічнай беларускай тэрміналогіі ў выкладаных на польскай мове прадметах!?» Тав. Мікалай Самоцік, сакратар гайнаўскага КП ПЗПР, расказаў пра культурна - асветную дзейнасць на тэрыторыі павета, заселенага амаль поўнасцю беларусамі. «Развіваць родную культуру можна толькі на роднай мове! У сілу выступаючых у працы цяжкасцей, выдаецца, было б сэнсоўным звярнуцца з просьбай да экзекутываў павятовых камітэтаў ПЗПР, каб прааналізавалі актуальную сітуацыю і патрабавалі строгай спраўздачнасці ад зацікаўленых арганізацый і ўстаноў, аб выкананні ўскладзеных на іх абавязкаў рэалізацыі нацыянальнаменшаснай палітыкі сярод беларускага насельніцтва».

Прадстаўнік Міністэрства ўнутраных спраў Уладзімір Станкевіч ўзняў істотнае пытанне: аб максімальнай актывізацыі беларускай асветнай дзейнасці сярод дарослага насельніцтва, як р а ш а ю ч ы м фактары пашырэння і паглыблення зацікаўленасці бацькоў навучаннем сваіх дзяцей роднай мовы. Сапраўды, нельга з гэтым не згадзіцца, калі ўлічыць прынцып добраахвотнасці навучання беларускай мовы, аб якім шырока выказаўся на старонках «Нівы» візітатар Ян Канапелька (Размова ў чатыры вочы»), а на V-ым Пленуме яшчэ раз выясняў куратар тав. Чэслаў Лойка.

Пятае пленарнае пасяджэнне Галоўнага праўлення БГКТ трэба лічыць пачаткам новага перыяду ў нашай дзейнасці, у якім павінен пераважаць дух рэальнага і цвярозага, імення, цвярозага, а не экзальтаванага погляду на сітуацыю ў галіне беларускай культурна - асветнай працы і яе перспектыў. У гэтым напрамку і ідуць пастановы Пленума.

Пленум прыхіліўся да просьбы тав. Лідзіі Бялецкай і вызваліў яе ад абавязкаў старшыні Галоўнага праўлення БГКТ. Новым старшынёй выбраны тав. Макар Дземяновіч. (ся)

БАРОН фон ГОЛЬДРЫНГ

Фінал

А восьмай гадзіне вечара Генрых збіраўся ехаць на грэблю.

— Ты едзеш сам? — спытаў Бертгольд.

— Так, дзяншчык збіраецца ў дарогу!

Бертгольд выйшаў з пакою, нічога не сказаўшы. Але за хвіліну вярнуўся ў суправаджэнні волата-эсэсаўца.

— Ён цябе будзе суправаджаць! — тонам загаду сказаў Бертгольд.

За хвіліну Генрых ужо ехаў да грэблі. Эсэсавец сядзеў побач.

Трывожныя думкі снавалі ў галаве Генрыха.

Ці змог Курт папярэдзіць Лідзію? Ці паспела яна перадаць паведамленні партызанам? Ды й ці паспеюць гарыбальдзійцы своечасова зрабіць захады?

Генрых сцішае ход машыны. Яму хацелася сабрацца з думкамі, перш чым ён даедзе да грэблі.

Прыблізна за два кіламетры ад мястэчка ён прыкмеціў адзінокую фігуру нямецкага салдата, з аўтаматам у руках, што ішоў ад грэблі да Кастэль ла Фантэ.

Генрых яшчэ прыцішыў ход машыны.

— Ехаць хутчэй! — тонам загаду кінуў эсэсавец. Генрых раптоўна спыніў машыну.

— Як ты, паганец, размаўляеш з афіцэрам!

Размахнуўшыся, Генрых ударыў эсэсаўца па твары.

— Ні пары з рота, бо я цябе, як сабаку, прыстрэлю!

— Гер гаўптман! Мне трэба вам нешта сказаць!

Генрых кінуў позірк на салдата, што падышоў да машыны, і мала не ўскрыкнуў.

Шрам праз увесь твар! Ментарочы!

Генрых выйшаў з машыны. Эсэсавец адкрыў супрацьлеглыя дзверцы, каб і сабе выйсці, але Ментарочы ступіў яму насустрач.

Эсэсавец застагнаў і ўпаў на сядзенне.

— Выбачайце, але ён лішні сярод нас!

— Вы атрымалі звестку ад майго дзяншчыка?

— Я шукаў нагоды, каб пагаварыць пра гэта з вамі.

Размова між імі трывала ўсяго некалькі хвілін. Потым Ментарочы падыйшоў да машыны і за ногі выцягнуў эсэсаўца.

— Не турбуйцеся! Едзьце спакойна. За хвіліну яго на дарозе не будзе.

А дзевятнаццатай трыццаць машына спынілася каля грэблі. Да выбуху засталася гадзіна.

Выслухаўшы рапарт камандзіра, Генрых сказаў:

— Выставіць перад грэбляй абодва ўзводы!

Камандзір чорнасарочнікаў здзіўлена глянуў на Генрыха.

— Вы што, аглохлі? Выстраіць абодва ўзводы!

Камандзір адказаў і пабег выконваць загад.

Генрых сеў на лаўку каля бункера і агледзеў усё наўкола. Нічога нідзе не відна. А дзе ж людзі Ментарочы? Глянуў на гадзіннік. Як вольна ідзе час!

— Сіньёр гаўптман, абодва ўзводы па вашаму загаду выстраены!

Генрых падыйшоў да шарэнгі салдат. Тыя стаяць насцярожаныя і збянтэжаныя гэтай дзіўнай камандай пакінуць пасты і выстраіцца.

— Салдаты! — голас Генрыха звініць сярод цішыні. Слухай маю каманду! Два крокі наперад, крокам марш!

Урывак з жыцця

Сакрат Яновіч

Вайна загрымела неспадзявана. Зосну выхапілі аддаленыя выбухі. Пашка распіхнуў форткі акна, жмурыў вочы на чароды іскрыстых самалётаў у ранішнім паднябессі. — Ляцяць на захад, значыць, нашы атакуюць, — ляніва падумаў і пазяхнуў. Не спяшаючы апрануўся. Наставіў дэтэктарны радыёпрыёмнік на Мінск. Ігралі бравурныя маршы. Пераключыў на варшаўскую радыёстанцыю. Пачуў напышлівыя словы на беларускай мове — «...пад моцнымі ўдарамі неперамажных нямецкіх войск падае бальшавіцкая тыранія»... У хату ўбегла сястра Оля.

— Гэта нямецкія самалёты!... Чаромху збамбілі! — выкрыкнула.

— Дык чаму зеніткі не стралялі? — злосна перапыніў яе, быццам тут яна вінавата.

Пашкам звалі ў Ліпінах сябры, а ў сапраўднасці называўся Павел Гушча і быў сакратаром камсамольскай ячэйкі пры дубінскім сельсавеце. Доўга не думаючы, рушыў пехатою ў недалёкую Гайнаўку да райкома камсамола. Там не мелі часу на размовы. Усюды навокал паўтаралі адно слова: вайна! Праз горад перавальваліся абозы бежанцаў, насустрач праціскаліся армейскія часці на фронт. З Масквы паведамлялі, што немцы прарваліся ў раёне Цеханоўца і Сямяціч, прасунуліся на трыццаць кіламетраў углыб. Выходзіць, яны знаходзяцца ўжо недзе пад Бельскам!

Вярнуўшыся ў Ліпіны, збіраліся ўсёю сям'ёю адступаць разам з войскам. Адвячоркам ад заклапочанага лейтэнанта даведаліся, што гітлераўцы абкружаюць іх. Хадзілі чуткі, што каля Белавежы паявіўся германскі дэсант. Па-над палямі бушавалі чорнакрыжыя месершміды; палыхалі склады, магазіны. Вёска перакачавала ў пушчу. От, на некалькі дзянькоў. Нямеччына, пэўна, яшчэ перад жнівом будзе разгромлена. Толькі сёй-той здзіўляўся, чаму так мала відаць савецкіх лётчыкаў...

Праз некалькі дзён артылерыйская кананада адхлынула недзе аж за Ваўкавыск. Сустраканыя ў пушчах адзінокія байцы прасілі перш есці, піць, а пасля сумна мармыталі аб тым, што ў аколіцы ўжо гаспадараць фашысты. Людзі паціху вярталіся дамоў.

У Ліпіны немцы заглянулі на другі тыдзень.

— Рускіх няма? — дапытваліся і, патаптаўшыся па пыльнай вуліцы, грозна аб'явілі: — Неадкладна здаць усе радыёпрыёмнікі!

Карпа Карпюка назначылі солтысам. Неўзабаве расклеіў ён «абвестку» надрукаваную на трох мовах — беларускай польскай і нямецкай. Суседзі чыталі аб растрэлах камуністаў. Замучылі былых савецкіх служачых, м. інш. Грышу Башуна і міліцыянера Федзю Скепка. Паступіў у паліцаі хутаранін Антон Пёнтак. Павел быў на чэку. — Кожнага тут ведае, свалач! — непакоіўся. Аднойчы на панадворку паявіліся аўтаматчыкі і пагналі Паўлікавага бацьку з падводаю да тылавога транспарту. Назад прываломся з-пад Пружан — стомлены, галодны, абросла. Кабылка цяжка храпла

З'яўленне немцаў у Ліпінах заўсёды выклікала трывогу. Лазілі па гумнах — паролі штыхамі салому, сена. Лакома граблі яйкі, масла, шпек... Аказалася, — шукаюць салдатаў, якія ўцяклі з закратаваных эшалонаў.

Спякотнае лета шахацела пераспеўшымі гонямі жыта і пшаніцы. Гаспадары гарачыліся з уборкаю. Пад цёплай мяжою ці ў выспе мятліцы тырчэлі кінутыя вінтоўкі, жыватастыя аўтаматы, часамі перавернутыя дагары трыножныя кулямёты. Таіліся зялёныя гранаты, паўзлі ленты блішчастых патронаў. Іншы раз, калі нікога не было паблізу, Павел ціснўў пад палу тую ці другую разагрэтую сонцам «цацку» і пёрся да загадзя прыспасобленага старога дупла. Хаваў.

Канчалі касіць аўсы, калі ад хатаў пачуўся плач. Забіралі хлопцаў на работу ў Германію — Валодзю Кушалеўскага, Міколу Тышка. Няшчасце за няшчасцем насоўвалася. Аднаго дня ў далёкім тумане бабінага лета слаўся едкі дым, нясло пахам пажарышчаў. Палілі лясныя вёскі: Буды, Тэраміскі, Пагарэльцы. Цэлыя сем'і з клункамі за плячыма выштурхнулі ў галодную вандроўку па свеце. Нехта шаптаў, быццам будаўцы дапамагалі партызанам. Ды дзе тыя партызаны, ніхто не ведаў, і ў вочы не бачыў. Раз - по-раз солтыс ляпіў на платах аб'явы — растрэлена 50 камуністаў, 100 бальшавікоў, 300... Валасы раслі пад шапкаю.

Павел здаўна сябраваў з Коляй Тышка. Яго бацька, Афанас, гаваркі чалавек, шчыра адданы савецкай уладзе. Часта заходзіла да яго руская жанчына - інжынер з Гайнаўкі. Купляла ў гаспадароў прадукты і, відаць, асабліва спадабала гэтага цікавага дзядзьку. Пасля яе прыходу Павел заўсёды слухаў з зашчымеўшым сэрцам Афанасавыя гутаркі аб сітуацыі на ўсходнім фронце. Потым узамен хваліўся перад старым перахоўваным аружжам, вымушаны быў дакладна інфармаваць, дзе, калі і што новае знайшоў. Ласкава пашляпаўшы па плячы Афанас звычайна гаварыў: — Трымай язык за зубамі, Пашка.

Неяк пры нядзелі ў суседніх Дубінах згаварыўся з Ванькам Міхальчуком. Аб чым жа мелі гаварыць, як не аб вайне. Распалітыкавалася моладзь, на вачах паразумнела, строга ссупіла бровы. Ваня з прычварным спакоем шушукаў, што ў Гайнаўцы існуе падпольны антыфашысцкі камітэт, які ўтрымоўвае сувязь з партызанамі, перахоўвае зброю, амуніцыю; ладзіць дыверсійную дзейнасць. — Трэба збіраць вінтоўкі, кулі, міны!

Павел адчуў сябе бы той утопленік, што нарэшце намацаў цвёрдую мялізну. Вяртаўся дамоў, пасвістваючы пад носам «Кацюшу». Праходзячы каля Колінай хаты аж уздрыгануў ад раптоўнай здагадкі — Міхальчук слова ў слова паўтараў Афанасавыя весткі. Значыць, тая «саветка» недарма ходзіць сюды.

Сонныя раніцы запяклі прымаразкі. Сцюдзёны вецер прыгнаў першыя снегавыя хмары. Карпу Карпюку прыбавілася турбот. Нейкі там гестапаўскі падфюрэр аддаў загад правесці зборку кажухоў, каб ацяпліць вермахтаўскія корпусы, замёрзшыя на косць пасярод гнеўных барадзінскіх прастораў пад Масквою.

— Эгэ, — крывіліся бабы і валілі на горбу ўсякае стар'ё. Абы кажух Гайнаўскае камандо

(Працяг на стар. 4)

КОНКУРС

К О Н К У Р С

Галоўнае праўленне Беларускага грамадска-культурнага таварыства і рэдакцыя «Нівы» аб'яўляюць конкурс на пісьмовую працу п.з.

„Было гэта так..."

Тэмай працы можа быць усё, што ведаеце аб сваёй вёсцы ці аколіцы (падзеі, людзі, легенды). Зразумела, Вы не будзеце пісаць аб усім, выберыце найбольш цікавае.

Аб'ём працы не абмяжоўваецца. Удзел у конкурсе можа прыняць кожны, хто ў тэрміне да 1 лютага 1963 г. прышле працу. Каму цяжка пісаць пабеларуску, можа карыстацца польскай ці рускай мовамі.

На аўтараў цікавейшых прац чакае 20 вартасных узнагарод, у тым ліку ручны гадзіннік маркі «ПАБЕДА» і два ФОТААПАРАТЫ.

Пры ацэнцы працы будзе звяртацца ўвага на праўдзівасць фактаў і аўтэнтычнасць легенд (легенды не могуць быць Вамі выдуманыя, яны павінны быць вядомымі ў аколіцы).

Працы дасылайце на адрас:
Zarząd Główny BTSK, Białystok, ul. Warszawska 11.

К О Н К У Р С

Шарэнга ўздрыганулася і, зрабіўшы два крокі, зноў спынілася.

— Пакласці зброю перад сабой! Усім! Афіцэрам таксама... Так! Два крокі назад, крокам марш!

Здзіўленыя салдаты выконваюць і гэты загад.

— Салдаты! Вы сумленна служылі айчыне і нашаму фюрэру. Ад імя камандвання аб'яўляю вам падзяку. Але вайна скончылася! Нашыя арміі капітулявалі. Вы свабодныя!

Апошнія словы Генрых вымаўляе з уздымам — ён бачыць, як людзі Ментарочы бягуць грэбляй, займаюць бункеры.

— З даручэння камандвання ахову грэблі перадаем у рукі паўстаўшага італьянскага народа.

— А цяпер слухай мяне! — Ментарочы, як заўсёды вясёлы. — У казарму, крокам марш!

Чорнасарочнікі паслухмяна ідуць у казармы. Людзі Ментарочы іх суправаджаюць.

Генрых зноў прысеў на лаўку. Ён бачыць, як Ментарочы расстаўляе людзей на грэблі, заводзіць іх у бункеры. На большасці людзей форма чорнасарочнікаў. Такіх Ментарочы ставіць на вонкавыя пасты, рэшту заганяе ў акопы і бункеры.

— Ну вось, здаецца ўсё! Цяпер будзем чакаць высокага госця!

Словы яго заглушае страшны выбух. Замак, што ўзвышаўся на скале на супрацьлеглым канцы даліны, нібы ўзняўся ў паветра і памалу пачаў асядаць.

298

— Едуць! — сказаў Ментарочы. — Падрыхтавацца!

Усе замерлі. Генрых зрабіў крок наперад.

Дарогай да грэблі імчалі дзве машыны.

— Генерал едзе ззаду! — кінуў Генрых. — У яго прысутнасці не забывайце, што вы толькі салдат.

— Яволь! — усміхнуўшыся, адказаў Ментарочы.

Машыны, пад'ехаўшы да грэблі, спыніліся.

— Усё ў парадку! — не зусім па форме адрапартаваў Генрых. Бертгольд моўчкі кіўнуў галавою.

З пярэдняй машыны выйшаў эсэсавец. Шафёры засталіся на месцы.

— Дык гэта ўся ваша ахова, гер генерал? — здзівіўся Генрых.

— Аднаго я паслаў да Лемке з загадам, а трэці з табою. Дарэчы, дзе ён?

— Я загадаў яму ахоўваць тунель. Раіў бы вам пасляць і свайго, бо я не зусім давяраю гэтым чорнасарочнікам.

— Маеш рацыю! — Бертгольд павярнуўся і аддаў адпаведны загад эсэсаўцу і шафёру другой машыны.

— Пройдземся крыху! Дык я ўмовіўся з Лемке, каб ён вывеў войскі з даліны роўна а дванаццатай трыццаць, у нашым распараджэнні чвэрць гадзіны, а з грэблі цудоўны краявід.

Не спяшаючы, Бертгольд і Генрых пайшлі па грэблі. Адыйшоўшы некалькі крокаў, спыніліся

299

Бертгольд, апершыся на поручні, глядзеў на даліну, якую збіраўся затапіць.

— А скажыце, гер генерал, вам не шкада тых тысяч людзей, якіх за некалькі хвілін па вашаму загаду патопяць? — спытаў Генрых.

— Шкада? Што за глупства!

— А ў кожнага з іх, як і ў вас, ёсць, магчыма, жонка, дзеці, маці...

— Спыні гэту размову! Ты бачыў, што я зрабіў са Штэнгелем? Яшчэ адно слова і...

Бертгольд паклаў руку на кабуру. Але ў гэты час жалезныя пальцы Ментарочы ахапілі яго кісць.

— Спакойна, ну, навошта хвалявацца!

— Што гэта значыць? На помач! — крыкнуў Бертгольд.

— Ну, навошта крычаць? Ваша ахова ўжо на тым свеце і, мабыць, чакае на вас там.

— Генрых, ты скажы, што гэта значыць?

Генрых упрытык падыйшоў да Бертгольда і шапнуў яму на вуха два словы.

— А-а-а! — Здавалася, што над грэбляй пракацілася воўчае выццё. Зразумеўшы, што яго доўгія гады дурылі бы ёлапеня, Бертгольд забыў нават пра небяспек і страх і, сапраўды, цяпер нагадваў вышчэрыўшагася воўка.

Генрых павярнуўся і памалу пайшоў уздоўж грэблі.

(Працяг на стар. 7)

300

Са з'езда сельгасгурткоў

27 лістапада г.г. адбыўся ў Беластоку III З'езд прадстаўнікоў сельгасгурткоў і гурткоў вясковых гаспадынь.

На здымку мы бачым частку дэлегатаў з Бельскага павета. Першы злевай — старшыня сальгасгуртка ў Орлі, тав. Рыгор Пятроўскі. Яго гурток закупіў ужо 6 машынатрактарных камплектаў, а кожны трактар выпрацаваў у Орлі па 800 гадзін у год, калі норма складае ўсяго 500 гадзін.

Фота: Мазурэк

Агранамоўка - помнік 1000-годдзя

Сярод другіх пастаноў III Ваяводскі з'езд Саюза сялянскай моладзі, які адбыўся ў 1961 г. у Беластоку, прыняў пастанову аб пабудове агранамоўкі помніка 1000-годдзя Польскай дзяржавы з добраахвотных складчын членаў сваёй арганізацыі.

Пакуль што яшчэ невядома дзе — у якой мясцовасці стане гэтая агранамоўка. Прадбачваецца пабудаваць яе ў тым навеце, у якім збярэцца найбольш грошай на фонд пабудовы.

У апошнім часе больш шчодра паплылі грошы ад гурткоў ССМ на сваю агранамоўку. Асабліва пахваліць трэба гурток ССМ у настаўніцкай студыі №2, які склаў 550 зл., і гурток ССМ з Акадэміі медычнай, які на фонд пабудовы пераказаў 400 злотых.

Спадзяемся, што другія гурткі не застануцца бязчуллівымі на пастанову III Ваяводскага з'езда сваёй арганізацыі. Агранамоўка ж — рэч так павабная, што варта разгарнуць шырэйшае спаборніцтва за высокасць складчын з паасобных гурткоў і паветаў. Ад гэтага ж залежыць месца пабудовы агранамоўкі.

Эдвард Валяноўскі
намеснік старшыні Ваяводскага праўлення ССМ у Беластоку

„БЕЛАРУСКІ КАЛЯНДАР" на 1962 г.

Выйшаў «Беларускі каляндар» на 1963 г. Складаецца ён з 5 частак: календарыума, парад, гістарычнай і літаратурнай, а таксама вестак з жыцця БГКТ. Каляндар багата ілюстраваны, налічвае 134 старонкі і каштуе 6 зл. Набыць яго можна ва ўсіх аддзелах БГКТ, а таксама ў школах.

Падарожжа па Югаславіі

(Працяг са стар. 1)

горных турыстычных баз новых дарог. Усё гэта служыць турыстам — служыць новай галіне нацыянальнай прамысловасці — турыстыцы.

Югаславія — мазаіка рэлігійных уплываў. Знойдзеце там магаметан (мінарэты мячэцей красяць кожны горад на поўдні), Сербія — праваслаўная (багата ўпрыгожаныя цэркві прыцягаюць турыстаў), Харвацыя — каталіцкая. Ёсць і евангелікі. Значэнне рэлігіі цяпер паменшылася. Маладыя далёкія ад усялякіх касцёлаў. Але даўнія рэлігійныя ўплывы засталіся ў абычаі і часам нават шкодзяць. Напрыклад, магаметане на вёсках не пускаюць дзяўчат у школу. Па-іхняму было б злачынствам перад рэлігіяй, каб жанчына (жанчынай лічаць і дарастаючых дзяўчынак) не засланяла твару і вучылася разам з мужчынамі. Не памагаюць адміністрацыйныя даволі высокія кары. Зрэшты сляды мусульманскай рэлігіі часта заўважаюцца ў адносінах да жанчын. Цяжка ўбачыць жанчыну ў кафейнай. (Кафейныя і кава — з'ява так штодзённая ў югаслаўскай вёсцы, як у нашай — гаспода і паўлітра чыстай). Лёгка аднак спаткаеш жанчыну ў полі, пры работах, якія ў нас па традыцыі належаць да мужчынскіх.

Югаславія — краіна партызан. Нічога тады дзіўнага, што аб партызанах не перастаюць пісаць у газетах. Ва ўсіх месцах партызанскіх баёў стаіць хоць бы камень з надпісам. Таму можа прыбыўшы з Польшчы, не гледзячы на розны краявід, адчуваеш сябе як дома. Супольныя нам традыцыі акупацыі і цяжкай крывавай барацьбы.

Некалькі заўваг аб жыцці югаслаўцаў. Прыпамінаю, што пішу аб поўдні краіны. На поўначы і над Адрыятычным морам ёсць інакш.

Пачнем ад жылых дамоў. У гарадах масава разбураюцца старыя турэцкія яшчэ «кучы», на іх месцы вырастаюць прыгожыя, лёгкія і каляровыя дамы. Кантраст старога з новым у будаўніцтве проста сімвалічны. Розняцца такія дамы паміж сабой, як старая буржуазная Югаславія ад сённешняй сацыялістычнай краіны. На вёсках будуецца менш. Бядней жыве вёска. Яна ўсё яшчэ перанаселена. Усё замнога тут рук да працы, замнога людзей да ненадта поўнай міскі. Сітуацыя змяняецца дзякуючы развіццю прамысловасці і дзяржаўным інвестыцыям. Дзяржава бярэ ў загаспадараванне вялікія абшары на абочынах гор. Закладаюцца на іх плантацыі вінаграда, тытуню, бавоўны. Такія новыя вялікія гаспадаркі патрабуюць людзей да працы. Ды яны і з'яўляюцца асновай перабудовы вобраза югаслаўскай вёскі. На поўдні — гэта бадай будучыня вёскі.

Спажывецкія прадукты ў Югаславіі не дарагія. Цэны многіх прадуктаў пастаўлены ніжэй іх сапраўднай вартасці. Даражэй каштуюць прамысловыя вырабы. Ніхто не галадае, але не ўсе добра апранаюцца. У гэтым наш селянін у параўнанні з югаслаўцам выглядае элегантам.

Працвітае выраб самагонкі, толькі што гэта не лічыцца ў іх злачынствам. Кожны можа ў хаце вырабляць гарэлку са слівак, вінаграду. Пры такой свабодзе югаслаўцы п'юць аднак нямнога, хоць нярэдка. П'яных я не спатыкаў, не гаворачы аб удзельніках нямецкай і... польскай экскурсій, ча якія наткнуўся ў Белградскім рэстаране.

Заімпанавалі мне югаслаўскія магазіны. Ветлівыя прадаўшчыкі, вялікі выбар тавараў. Гэта вынік югаслаўскай сістэмы канкурэнцыі паміж сацыялістычнымі прадпрыемствамі. Гандлёвая Цірана павінна дбаць пра пакупшчыка, бо калі не, то той пойдзе ў іншае месца, а гэта абазначае страту ў абаротах і даходах.

Крыху пра югаслаўскую сістэму падзелу даходу ў прадпрыемствах. Многія з іх дзялілі даход дбаючы найперш пра ўласныя платы. Але надта цярпела на гэтым частка прызначаная на інвестыцыі. Цяпер уводзіцца дзяржаўны кантроль падзелу даходу. Гэта запэўніць патрэбнае мінімум на інвестыцыі і не дазволіць на раптоўныя скокі заробкаў.

У Югаславіі я быў месяц. Цяжка за месяц добра пазнаць краіну. Можна гаварыць толькі аб уражаннях. Так я і адношуся да сваіх запісаў. Думаю аднак, што і яны памогуць хоць крыху пазнаёміцца з сённешняй сацыялістычнай Югаславіяй — краінай нашых многіх шчырых сяброў.

Ф. ЛЕВІЦКІ
фота: аўтара

Мячэці ўзвышаюцца над многімі югаслаўскімі гарадамі. Сляды мусульманскай рэлігіі ўсё яшчэ сядзяць у абычаях і прыносяць уладам шмат клопату. На здымку — мячэць Сінан Пашы ў Прызрэне.

УРЫВАК

(Працяг са стар. 3)

не дачакалася пахвалы ад начальнікаў, большасць кабеціных падарункаў былі спалены, як смярдзючая сялянская зараза.

*

Тым разам высіўся пажар ад Чыжоў. Слуп дыму і стрэлы. Адвячоркам загаварылі, што ў кагосьці хаваўся савецкі афіцэр. Неяк на след яго напалі немцы. Адстрэльваўся і ўцякаў у Збуч. Запоўз у гумно і жыўцом згарэў.

Некаторыя намякалі аб сустрэчы з парашутыстамі ў глухім лясным квартале. Моў, савецкія самалёты бамбяць Берлін... Праўда - няпраўда, верыць - не верыць. Паўлу чамусьці захацелася спаткацца з імі, пагутарыць. Начамі сніліся заліхвацкія рускія хлопцы ў белых палярынах, выныралі з заснежаных ельнікаў і бясшумна зноў расплываліся, як духі... Прачынаўся. У шыбіне трымцелі зімнія зоркі, на навасадскім праездзе грукацеў нямецкі эшалон, пыхкаючы ў напрамку Ваўкавыска. Неспакойна пераварочваўся на другі бок, доўга драмаў.

Зімою 1942 года працаваў пры вывазцы лесу, пазбягаючы такім чынам высылкі ў прускія маёнткі. Як бы ў насмешку стаўляў ад сілы па тры фестмэтры ў тыдзень зарабляючы паўтары маркі. (Паўлітра самагонкі каштавала дваццаць рэйхмарак). Свінаройскі наглядчы Андрэас пытаў у гаёвага Болбата пра прычыну малой выпрацоўкі нормы Паўлам Гушчай. Той адказваў яму: — Гушча студэнт, не прызвычаены намагацца. — А-а, — спачувальна ківаў галавою фрыц і пырскаючы слінаю агітаваў Пашку на ломанай польскай мове: — Штудэнт... ходж до нас, бэндзе летко... Прымільна ўсміхаючыся каторы ўжо раз тлумачыў, што маладыя людзі на гвалт патрэбны жандармерыі. — Пшыходж, нэ пожалюеш... Павел абяцаў падумаць.

Вясна зацурчала шпаркімі ручайкамі, а партызан ні слыху — ні дыху. Прабомалі велікодныя званы ў дубінскай царкве, палеткі задыхаліся ад парнай цішыні.

Ляжаў на саломе ў гумне. Апоўначы здалося, што сцены падаюць у пропасць, запыліла смецце. Аглушыў несамавіты гром, ціхім рэхам загукала Белавежа. Па-над чыгункай разгарэлася зарыва. — Бомбы? З усходам сонца на ганках зашапталі нечуваную навіну. — За Навасадамі ўзарваны транспарт артылерыі і навюсенькіх аўтамашын! Відаць, сапраўды партызаны ёсць!

Міхальчук таемна закусваў губы. — Бачыш, у нашым раёне дзейнічае атрад Івана Іванавіча. Складаецца з былых байцоў... — і заціяўся, Павел не насядаў. У сераду ці чацвер затаўкала аблава, гойсалі па маладняках, далей не сунуліся. Збаяліся. У мітусні палявых работ грахнула на Дубіны трывога — арыштавана Верамеюка за сувязь з партызанамі. Затым, новыя звесткі — расстралялі жыхароў вёскі Капітаншчына каля Нараўкі за супрацоўніцтва з партызанамі; зраўнаны з зямлёю Райск на Бельшчыне, за забойства некалькіх немцаў. У пачатку чэрвеня лясунам з Пасталова, Сарочай Ножкі, Казмераў дадзена дзве гадзіны на пакунак вузялкоў. Будынкі папалены да тла. На Пятра і Паўла ландрат вызначыў Ліпінам літасцівы шасцідзённы тэрмін для ліквідацыі сядзіб і перавозу будынкаў у Дубіны, далей ад пушчы. Пасправуй паставіць нанава старую хаціну... Пасяліліся ў Міхальчуковай цесаньце.

Цімафей Скепка бубніў: — Так трэба камуністам! Пара выгубіць гэты зброд.

Ліслівай службістасцю хутка дабіўся ласкі ў акупантаў. Стаў солтысам на месца непаваротлівага Карпюка. Парабка Акуноўскага выправіў на службу брандэнбургскім юнкерам. Узяў пехацінца Пецю, украінскага юнака. Ды хутка і ён не прышоўся яму да спадобы. Пеця чуць не плакаў:

— Пашка, бяда. Што рабіць? Пайду ў партызаны.

Паўлу пахаладзела спіна. — У партызаны рвешся? Ці часам цябе Скепка не падаслаў, каб выведаць мяне? — паду-

Дэнатуршчыкі

— Да чаго надакучлівыя гэтыя бабы, нідзе ад іх не схаваешся, — скардзіўся Мікола Янчук для сваіх сяброў Антона і Ціхоха Кандрацюкоў.

— А я ведаю такое месца, дзе ніхто нас не знойдзе. Як належыць можна там павесяліцца, — заахвочваючы, сказаў Сяргей Грыгарук.

Гэта было нейкім адкрыццём, якое ўсіх моцна зацікавіла.

— Пайшлі за мною! — скамандаваў ён і паказаў рукою ў лясок. Захапіўшы бутэлькі ў кішэні, усе паспяшаліся за Сяргеем Грыгаруком.

У хмызняку за вёскаю жыхары Ляд капаюць ямы і там на зіму хаваюць бульбу ад марозу. Вось у адну такую яму залезлі нашыя героі, і там пачалося піццё. Не думайце, што піццё гарэлкі. Яны даўно перайшлі на дэнатурат. Дэнатурат выгаднейшы. Паўлітра каштуе не цэлых восем злотых. Дэнатуратчыкі хутка выкупляюць дэнатурат і ў Лядах, і ў Чыжах, і ў Курашаве. Яго заўсёды не хапае там у крамах. У ім утапілі яны амаль што ўвесь свой розум.

Вясною ў дэнатуратчыка Антона Прыснарэвіча здарыўся няшчасны выпадак. Двухгадовы конь у клуні падрэзаў горла аб разак сячкарні. Моцна засумаваў гаспадар. Але сумаваць Антону не далі яго калегі.

— Усім нам на паўгода хопіць закускі, — суцяшалі яго сябры. Сталася, нічога не зробіш. Цяпер галоўнае, каб ані чуць-чуць не сапсавалася.

Сабраліся ўсе дэнатуратчыкі з Ляд і прыступілі да работы. Здзерлі з нябожчыка каня скуру, выкінулі кішкі, парубалі на кускі і прынеслі ў хату да Прыснарэвіча. Пасля пазычылі ў суседзяў мясарубкі і сталі круціць каніну на катлеты. Насмажыўшы катлетаў, вырашылі купіць скрынку дэнатурату. Так і зрабілі. У вялікай нявыканчанай хаце Антона Прыснарэвіча, якую завуць у вёсцы «растэранам дэнатуратчыкаў», пачаўся пір. Працягваўся ён некалькі дзён. Удзельнікі гэтага балю запіваліся да непрытомнасці. Па нейкім часе будзіліся, гралі ў карты, потым зноў пілі. Жанчыны імкнуліся перашкодзіць ім у балянанні. Але з гэтага нічога не выйшла. Яны замкнуліся ў хаце, і да іх ніхто не мог дастацца. (Прыснарэвіч стары кавалер, жыве сам).

— Могуць дэнатуратам патруціцца, — непакоіліся некаторыя блізкія і суседзі. І калі да іх стукаліся ў вокны, ніхто не адазваўся. Вось таму думалі, што яны ўжо павыканчваліся. Паклікалі міліцыю, і толькі яна магла выгнаць іх з рэстарана Прыснарэвіча. Калі міліцыя ўбачыла пазеляненўшае мяса, заставіла дэнатуратчыкаў прывезці яго на праверку лекару. Лекар сцвердзіў, што каніна моцна прыпсутая і забараніў яе спажываць.

Наймалодшымі з гэтай плеяды лядаўскіх алкаголікаў з'яўляюцца Сяргей Грыгарук і Уладзімір Кандрацюк. І вось гэтым людзям надаеў дэнатурат.

— Калі ўсё пройдзе добра, калі ўдасца, пап'ем вінца, — цешыліся яны.

Але ім не ўдалося. Не ўдалося абакрасці вясковую краму. Не паспеў Сяргей Грыгарук перадаць праз акно усіх бутэлек віна Уладзіміру Кандрацюку, не паспеў нават нанава апрануцца і вылезці праз цесныя пагнутыя краты, як прылапаў яго крамар, потым міліцыя адвезла злодзеяў на адпачынак у турму.

Пакуль Сяргей Грыгарук не запіваўся, быў нядрэнным чалавекам. Не біў жонкі, не крыўдзіў дзяцей, не здзекваўся над старэнькім бацькам. Іншыя дэнатуратчыкі, пакуль не зрабіліся алькаголікамі, таксама былі добрымі людзьмі. У Міколы Янчука ў мінулым гаспадарка была на ўсю вёску. Але стаў ён піць і ўтапіў яе ў гарэлцы. Уладзімір Кандрацюк славіўся ў аднавяскоўцаў як добры кравец. Кліенты паважалі яго за салідную работу. Іван Касцючук быў вядомым цырульнікам. Працаваў ён праз нейкі час у горадзе і карыстаўся вялікім поспехам.

Гарэлка, потым дэнатурат, перамаглі гэтых людзей, зламалі іх волю, здольнасць да працы, а лёс сям'і і будучыня дзяцей сталіся ім зусім абыякавымі.

Дэнатуратчыкаў у Гайнаўскім павеце даволі многа. Аб адным такім маральна ўпаўшым чалавеку хочацца хоць каротенька расказаць. Ім з'яўляецца Васіль Саенка са Збуча. Нядаўна нам давялося наведаць іх дом. У той час у хаце была жонка і маленькі трохгадовы сын Міраслаў. Прыгожанькі і смелы гэта дзяцюк. Падаў нам руку і так па-дзіцячы, неразборліва, але ўстрывожана пачаў штосьці расказваць. Паказваў маленькімі сваімі пальчыкамі то на маму, то на акно, у якім адна шыба заложана была дыктаю.

— Аб чым гэта так устрывожана расказвае сынок? — запыталіся мы.

Маці замест адказу залілася слязьмі, потым канцамі хусткі стала выціраць слёзы.

— Гэта пра бацьку расказвае ён вам. Паразбіваў пасуду, пабіў мяне, а сынок моцна спалохаўся і доўга плакаў.

— Хаця маленькі хлопчык, паказала пальцам на сына, — але ён усё добра разумее. Калі заўважыць, што бацька ідзе п'яны, пачынае плакаць і хавацца ад яго. Бацька як п'яны, тады быццам звер, а як цвярозы — несціць дзяцей і кахае іх. Але што з гэтага, — сказала яна, апусціўшы галаву, — калі ён усё прапівае і не маем за што купіць адзення і абутку дзецям. А найгорш для нашай Веры.

І жанчына стала расказваць аб сваёй дачцы, якая вучыцца ў ліцэі ў Гайнаўцы і штодзённа даязджае ў школу.

— Часта бывае так, што Вера разложыць на стале кніжкі і сшыткі і мусіць уцякаць з хаты, потым гэта ўсё разорванае і замазанае збірае з зямлі.

Аднавяскоўцы дапоўнілі расказ аб трагедыі гэтай сям'і.

— Бывае так, — гаварылі яны, — што маці з дзяцьмі сярод ночы ў бялізне ўцякае ад сямейнага разбойніка. І калі цёплыя ночы, начуюць тады ў абарозе з сенам, а калі холадна, будзяць суседзяў і ў іх начуюць.

Якую вялікую крыўду дэнатуратчыкі робяць сям'і, сваім родным дзецям. Іх дзеці пазбаўлены найдаражэйшага: бацькоўскай цеплыні, шчаслівага спакойнага дзяцінства. Іх элементарныя патрэбы, як спакойны сон, адпаведнае харчаванне, адзенне і абутак, права да навукі незапэўнены. Але яшчэ больш трагічным з'яўляецца тое, што гэтых дзяцей хвалюе двоякае пачуццё адносна бацькі. Бо бацька, калі не зап'ецца, з'яўляецца добрым і можна яго нават кахаць, а праз некалькі гадзін зусім змяняецца і выклікае страх у дзяцей.

Ёсць адпаведныя пастановы, паводле якіх могуць быць пакараны алкаголікі, якія здзекваюцца над паасобнымі членамі сям'і. Але гаротныя вясковыя жанчыны не паведамляюць аб гэтым міліцыі.

— Гэта ж сорамна, — кажуць яны, — на мужа вызываць міліцыю, лепш хай ужо мы самі адцерпім.

Тыя алкаголікі, якія перайшлі на дэнатурат, з'яўляюцца самымі страшнымі сямейнымі варварамі. І вось таму нам здаецца, што павінен быць спецыяльны закон аб забароне спажывання дэнатурату (гэта ж атрута). Такі закон многа зрабіў бы добрага. Нават міліцыя магла б праследваць тых, хто яго п'е. Зараз міліцыя можа толькі пакараць (калі хто адкажае (ачышчае) дэнатурат і яго спажывае. Але ніякія адміністрацыйныя пастановы не могуць зліквідаваць таго зла, якое выклікаюць алкаголікі, да таго часу, пакуль супраць гэтага не пачнуць выступаць усе людзі, не будзе ўсеагульнага грамадскага ўздзеяння на іх, пакуль людзі смела не будуць крычаць, высмейваць іх, пратэставаць супроць іх паступкаў.

М. ХМЯЛЕЎСКІ

Жыцця

маў і нічога канкрэтнага не адказаў.

Пеця ўцёк у лес. І вось больш тыдня валочыцца па пралесках, кустарніках. Зорнай ноччу Павел адбываў на чыгунцы прымусовую варту, якую ўстаноўлена пасля памятнага ўзрыву эшалона. Надакучыла драптанне на адной і той жа сцежцы. Нудзіўся. У цемнаце засоп Піліп Аверчук, пасталоўскі перасяленец. Пастаялі разам, панаракалі на дурны лёс. Паўла агарнула палахлівае прадчуванне, быццам гэты ўраўнаважаны, сціплы чалавек назнарок напаткаў яго; нешта тоіць перад ім, Паўлам, і адначасова пільна свідруе навылет запаўшымі бельмамі.

— Пецька Скепкаў цягаецца па багнах, хоча з партызанамі звязацца, — невядома чаму выціснуў з сябе. Аверчук не перабіваў. Паслухаў, уздыхнуў. Прабурчэў:

— Што ж, можна.

Назаўтра наведаў Аверчукоў. Ольга, Піліпава жонка, паволі выясняла.

— Няхай прыдзе ён у аўторак пад знакавы стоўбік на сярэдняй прасецы ў сорак першым квартале.

— Добра, — цешыўся Павел, камячачы ў руках шапку.

Пеця як заўсёды, бы з-пад зямлі вырас. Павел падаў хлеб, сала.

— Ведаеш, браток, здаецца незадоўга партызанам будзеш...

Пеця перастаў ламаць хлеб, запытальна зірнуў. Селі пад раскладзістым арэшнікам.

*

Бацька папрасіў: — Ідзі, паматыкуй бульбу ў ліпінскім агародзе.

Спёка парыла шыю. Заўзята дзёўб засохшыя градкі. Знаёмы голас аклікнуў: — Пашка!

Непадалёку стаяў Пеця і якісьці незнаёмец. Падышлі. Той стрымана прамовіў:

— Называюся Месянцаў.

Былі ў поўным узбраенні.

САКРАТ ЯНОВІЧ

(Працяг за тыдзень)

Камсамольскі білет Паўла Гушчы.

МО' ВЫТЛУМАЧЭННЕ НА ПЫТАННЕ: ЧАМУ ЗІМЫ ЦЯПЕР ЦЯПЛЕЙШЫЯ?

СМЕРЦЬ НАШАЙ ЗЯМЛІ

Жыццё на Зямлі знікне, бо вычарпаецца запас цяпла на сонцы — такія погляды былі да гэтага часу. Але... у апошнім часе паўстала зусім іншая тэорыя. Паводле яе, да зямлі набліжаецца не эра замарожання, а празмернага цяпла (зямля не замерзне, а спаліцца).

Амерыканскі астронам Шварцшыльд і яго супрацоўнікі на падставе навуковых доследаў і назіранняў сцвердзілі наступнае.

Сонца і планеты маюць 5 мільярдаў год «жыцця». Значыць сонца — маладая яшчэ зорка і залічваецца яе да малых. Калі нарадзілася, была яшчэ меншай, але тэмпературу на сваёй паверхні мела вышэйшую — 6000°C, цяпер — 5000°C. Зямля бегала вакол сонца па той самай арбіце, што і цяпер. Была халодная. Яе сярэдняя гадавая тэмпература была — 14°C, цяпер + 14°C.

Сонца чэрпае сваю энергію (цяпло) з цеплавых рэакцый, якія праходзяць унутры сонца (замен вадарода на электрамагнітнае праменяванне). Амерыканскі вучоны выявіў, што хуткасць рэакцый узрастае і гэта расшырае, распірае сонца. Яго велічыня расце. Але тэмпература пастаянна абніжаецца. Пройдзе 1 мільярд год і на Зямлі сярэдняя тэмпература будзе +38°C. (цяпер +14°C). У выніку — на гарачых цяпер аколіцах — тропіках жыццё памрэ з гарачыні. Перанясецца яно бліжэй полюсаў. У нас будзе горача, як цяпер у Афрыцы.

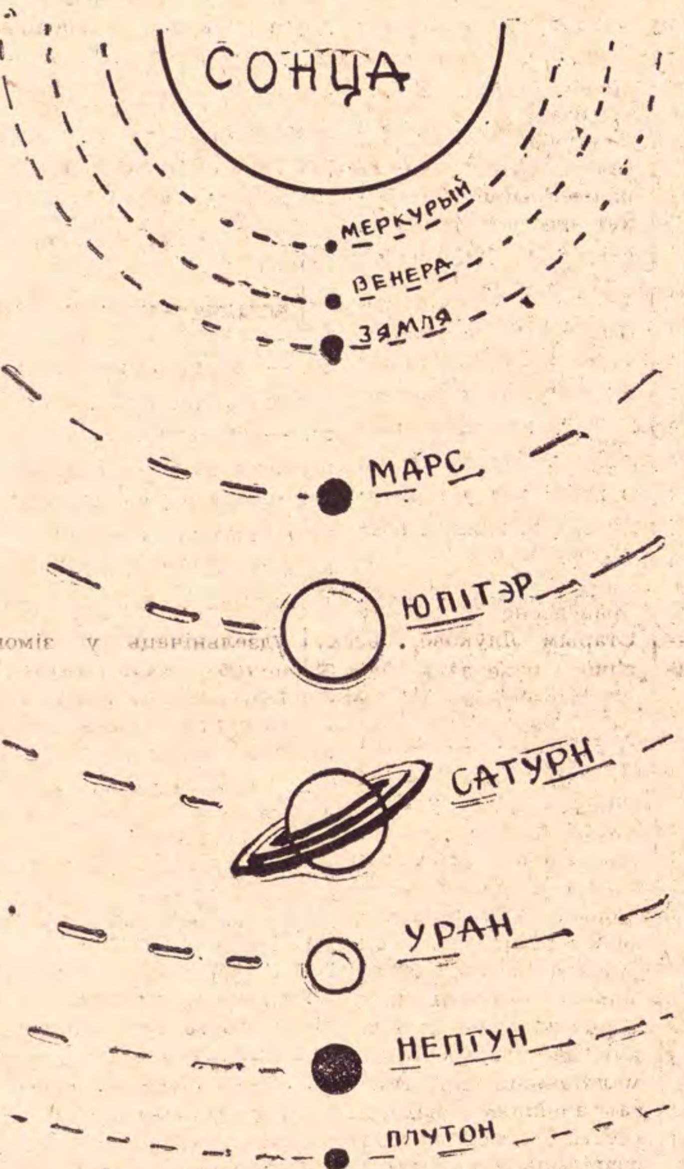
Пройдзе яшчэ 1 мільярд год. Сонца стане два разы большае чым цяпер. Зямля нагрэецца да +190°C. Жыццё знікне. Яно стане мажлівым на Марсе, які цяпер з'яўляецца пустой абледзянелай планетай. Сонца паможа Марсу замяніцца ў планету жыццедайную. Людзі вымушаны будуць эміграваць з Зямлі на Марса.

Проўдзе яшчэ 3 мільярды гор. Сонца, раздзьмутае праменяваннем, вырасце ў шар 10 разоў большы, чым цяпер, і ў сваю чаргу «спячэ» Марса. Але ажывіць Юпітэра — агромную, цяпер мёртвую планету. Людзі з Марса ўцякуць на Юпітэра.

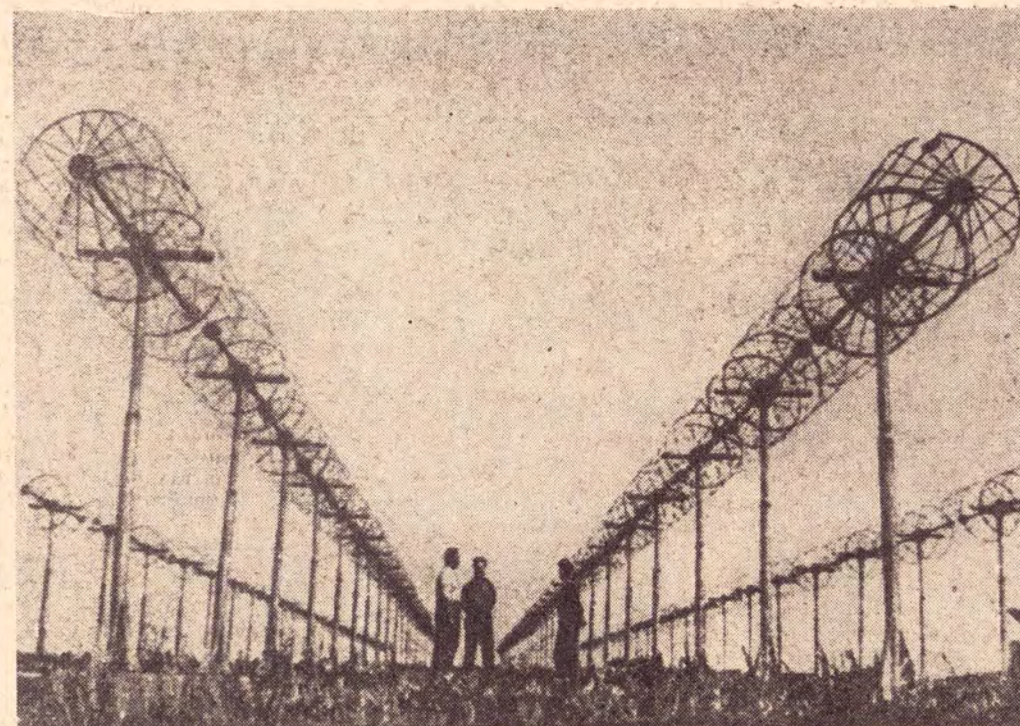
Пройдзе яшчэ 1 мільярд год. Сонца стане 30 разоў большае, чым цяцер, хоць тэмпература яго панізіцца да 3200°C (Цяпер 5000°C). Яно заменіць у попел Юпітэра (+100°C) і народзіць жыццё на Сатурне (+1°C). Даўнія ўладары Зямлі, калі яшчэ будуць жыць, знойдуць прытулак на Сатурне.

Але на гэтым скончыцца. Далей не пойдзе. Сонца не вытрымае. Запас вадарода ў ім вычарпаецца. Рэакцыя ўнутры Сонца, якая яго падтрымлівала, перастане дзейнічаць. Сонца акляпне, як паветраны шар, праколаты шпількай. Замяніцца ў «белага малыша», меншага ад цяперашняга сонца на 50 разоў. Усе планеты сонечнай сістэмы абыме хутка 200-градусны мароз. Яны скуюцца ільдом... Але чалавек да таго часу напэўна знойдзе спосаб перабрацца на планеты іншай сістэмы. Праўдападобна, кожная зорка, колькі іх бачым на небе, мае свае планеты. Мо' толькі і чакаюць яны на жыхароў Зямлі. Сусвет такі шырокі...

Апрацавала вл.

300 мільёнаў светавых год

Новы савецкі радыётэлескоп. Мае ён сістэму антэн, якія дазваляюць прыймаць сігналы з месц, якія знаходзяцца ад нас 300 мільёнаў светавых год. Пры яго дапамозе, — як мяркуюць вучоныя, — Космас здрадзіць шмат рэчаў аб далёкіх зорках.

Сельская гаспадарка без таямніц

НЕ ТОЛЬКІ ШТО, АЛЕ ЯК?

Ад прыбытку галава не баліць. Гэта заўсёды. Горш, калі даводзіцца строга аблічваць і камбінаваць, калі скупа з кармамі. А скупа бывае пераважна ў тых гаспадароў, якія кіруюцца правілам «неяк там будзе». Неяк будзе — толькі як?

Паколькі нават усім вядомы Саламон не нальe з пустога, дык і жывёлагадоўца з нічога чагосьці не зробіць. Гэта зразумела. Але кожны мае нейкі запас кармоў. А калі іх яшчэ малавата, дык тым больш дакладна трэба аблічваць і з сэнсам дзяліць.

Ёсць шмат добрых жывёлагадоўцаў. У Беластоцкім павеце іх можна сустрэць у Альмонтах, у Пагарэлках, у Новаалександрове, Дабрынёве. Умеюць там гадаваць жывёлу і ўмеюць на гэтым зарабіць. Кіруюцца яны агульнымі правіламі: нармаванне кармоў, сістэматычнасць, пунктуальнасць, адпаведны падбор кармоў і г.д. Найбольш важным з'яўляецца нармаванне, аб якім мы ўжо нядаўна пісалі. Ёсць у нас кармы. Варта аблічыць запасы. Затым састаўляем графік. Калі ёсць малыя недахопы, трэба дакупіць, або так распланаваць кармленне, каб вясной не было «галодных дзён». Падкрэсліваем, што ўсе раптоўныя змены, асабліва заніжаная нарміроўка нават на кароткі перыяд, вядуць за сабой неаблічальныя страты. Такое «прадвесне» з'яўляецца галоўным тормазам у жывёлагадоўчай працы.

Якім правілам трэба карыстацца ў кармленні? Адказ: нармаваць. Але гэта яшчэ не выясняе дастаткова справы. Узнікае пытанне: як карміць?

Жывёла мае стрававод у 25 разоў даўжэйшы за цела. Драпежнікі маюць стрававод значна карацейшы, чым траваядныя. Справа ў тым, што састаўныя часткі раслліннай ежы, напр. сена, больш недаступныя для страўнікавых сокаў, чым у мясе. Таму ежа павінна быць даўжэй у страваводзе, каб добра была пераварана і засвоена.

Вось галоўныя правілы прыгатавання кармоў. Жытнюю і пшанічную салому рэжам на сечку. Даўжыня сечкі для кароў складае 3—5 см, а для коней — 2—3 см. Яравую салому і матыльковыя расліны пускаць у сячкарню не трэба.

Мякіну, каб аддзяліць яе ад іншага смецця, прасяваем праз рэшата. Найлепш даваць яе замочанай або з выслодкамі ці з кармавымі парэзанымі буракамі. Асабліва старанна трэба падрыхтоўваць мякіну асцістай пшаніцы і ячменю. Абавязкова трэба запарваць.

Сена павінна быць чыстым, араматным, ні ў якім выпадку заплесненым, згнілым і тухлым. Прапашныя (буракі, бручка, рэпка і інш.) даем пераважна парэзанымі, абавязкова абмытыя. Скармліваем іх адразу пасля прыгатавання. Нельга даваць жывёле замёрзлай бульбы ці сіласу. Трэба даць ім адтаяць. Канцэнтраты не патрабуюць спецыяльнага прыгатавання. Макуху крышым або таўчэм.

Важная справа - паенне. Вельмі вялікую шкоду можна прынесці паеннем халоднай вадой, адразу з калодзежа. Вада павінна стаяць у прыкрытай бочцы, пастаўленай у хляве.

Інж. М. СУХАЖЭБРСКІ

ЗМЯІНЫЯ АКУЛЯРЫ

Звычайная змяя носіць акуляры і мяняе іх многа разоў у жыцці.

У змяі вочы не закрыты рухомымі цёмнымі павекамі, як у іншых жывёлін; над кожным яе вокам знаходзіцца зусім празрыстае павека, якое прымацоўваецца да краю вочніцы, як шкло да дужкі акуляраў.

Перад лінькай такія акуляры мутнеюць, а зрок змяі пагаршаецца, а ў час лінькі змяя скідвае ўсю сваю скуру цалкам разам з гэтымі своеасаблівымі акулярамі. Потым вырастаюць новыя павекі — зусім чыстыя і празрыстыя.

27 год гоншчыкам

27 год бегаў гэты конік на англійскіх іпадромах. Некалькі сот разоў быў пераможцам. Каб імя каня перажыло гады яго славы, былыя яго балельшчыкі пастаўілі коніку помнік.

Абцас — паэма

Ужо на летні сезон 1963 г. адзін з парыжскіх дамоў моды прапануе туфлі - цуд, туфлі - калыску. Гэтыя сандалеткі складаюцца з дзвюх незалежных частак і служаць у якасці туфляў на пляж і на візіт. А абцас — сапраўдная «паэма»...

Дываны Гітлеру

Нядаўна ў Заходняй Нямеччыне атрымалі з далёкай Персіі пышныя дываны, якія заказаў яшчэ Гітлер у 1937 г. Зроблены былі яны ў 1942 г., аднак аж да гэтага часу знаходзіліся ў падзямеллях палаца ў Тэгеране. Вартасць дываноў ацэньваецца да ста тысяч долараў.

У Бон сушаць мазгі над тым, каму прыслугоўвае гэтакая спадчына. Каго выбраць, каму запрапанаваць?

а-(ся)

Рэкорды якіх яшчэ не дасягнула тэхніка

Ёсць у прыроды такія рэкорды, якіх яшчэ не дасягнула тэхніка. Пясчаная блыха пасля блуканняў на беразе знаходзіць шлях да мора, арыентуючыся па становішчу месяца. Грымучая змяя органам, змешчаным паміж яе вачэй, адчувае змяненне тэмпературы на 0.001 градуса па Цэльсію. Конік рэагуе на ваганні зямной кары, амплітуда якіх менш палавіны дыяметра атама вадарода.

Трыбуна чытачоў

ГРАМАДСКІ ЧЫН

Жыхары Нурца, Сямяцінкі павет, супольнымі сіламі чысцяць пляц перад новапабудаванай крамай.

фота **Сяргей Крэйза**

ССМ у Кабылянцы

Саюз сялянскай моладзі дзейнічае ў нашай вёсцы ад мая г.г. і згуртоўвае 15 дзяўчат і 10 хлапцоў. Старшынёй з'яўляецца Мікалай Кананчук. Пад кіраўніцтвам ССМ у нас арганізавалася мастацкая самадзейнасць, у рэпертуары якой такія п'есы як «Суседка», «Мікітаў лапаць» і песні «Беласточчына», «Ой, дзяўчына, шуміць гай», «Каробачка».

Апошнім часам наш гурток ССМ робіць намаганні, каб адрамантаваць бібліятэку.

Ян Амброжэй
Кабылянка

Асветляцца вуліцы вёскі

Ад вёскі Катоўка ў Навіны правялі электрычную лінію. Ад яе атрымаюць святло вёскі Навіны, Кавэла, Рэпіска, Васількова, Катоўка, Галякова Шыя, Барысаўка, Гарадзіск, Ласінка і Кутавая. Вельмі прыемна і весела стала жыхарам Навін ад такой падзеі. Пры ўстаўленні слупаў дапамагаў трактар з Прыбудак. Каля пракладвання правадоў працавала 20 чалавек! Я хацела б вельмі падзякаваць гэтым працаўнікам. Дзякуюць ім таксама жыхары вёскі Навіны.

Зіна Ялінік
Навіны, Гайнаўскі павет

НАШ СОЛТЫС

Солтысам вёскі Альхоўка з'яўляецца Уладзімір Раманчук. Гэта добры гаспадар (як на ўласнай, так і на грамадскай гаспадарцы). Дзякуючы яму, Альхоўка з'яўляецца адной з перадавых вёсак у Нараўскай грамадзе па разліку з дзяржавай. Ён таксама імкнецца павялічыць членаў у сельскагаспадарчым гуртку, які ўжо мае не малыя дасягненні. Жыхары Альхоўкі цэняць і паважаюць свайго солтыса.

Юрка Скепка
Альхоўка

ВЫНІКІ КОНКУРСУ

»МАЕ МАРЫ«

На вучнёўскі конкурс пад назвай «Мае мары», які нядаўна быў праведзены Галоўным праўленнем БГКТ і беластоцкім кураторыумам, прыслана 69 прац. Журы конкурсу пастанавіла першай узнагароды не прызнаць. Далейшымі ўзнагародамі адзначаны працы наступных вучняў: Надзя Рэдзька і Марыя Андрушкевіч з Агульнаадукацыйнага ліцэя ў Міхалове (II узнагарода — ручныя гадзіннікі і аўтаручкі), Тамара Ярмоцік і Ян Леанюк з Агульнаадукацыйнага ліцэя ў Міхалове, а таксама Рыгор Карпенюк з пачатковай школы ў Спічках (III узнагарода — фатаграфічныя апараты і аўтаручкі), Анатоль Ціванюк з пачатковай школы ў Навасадах, Мікалай Антанюк з пачатковай школы ў Стрыках і Аляксандар Максымюк з пачатковай школы ў Пашкоўшчыне (IV узнагарода — аўтаручкі). Кніжныя ўзнагароды атрымалі: Мечыслаў Казберук з Міхалова, Антон Брык з Бацік, Юры Мартынюк з Плёсак, Сцёпа Грыгарук з Галадоў і Оля Грыко з Навасадаў.

Некаторыя працы будуць надрукаваны ў «Ніве» і «Зорцы». (п)

(Працяг са стар. 3)

Нейкую хвіліну Бертгольд тупым позіркам глядзеў яму ўслед. Думка, што ён страціў мільёны, на якія збіраўся спакойна дажыць сваё грэшнае жыццё, яго на міг нібы паралізавала. Ды раптам да яго свядомасці дайшло, што йдзе ўжо не пра грошы, а пра ўласнае жыццё.

— А-а-а! — яшчэ раз несамавіта крыкнуў Бертгольд і тузануў з такой сілай, што Ментарочы не ўтрымаў яго, і Бертгольд вырваўся ў яго з рук.

— Сцеражыцеся! — крыкнуў Ментарочы.

Генрых азірнуўся.

Проста на яго бег азвярэлы Бертгольд, выцягваючы пісталет.

Генрых падняў свой, але ў гэты час прагучэў выстрал Ментарочы. Бертгольд па інерцыі зрабіў яшчэ два - тры крокі і ўпаў на грэблю. Куля гарыбальдыйца трапіла яму ў патыліцу.

Куды вы цяпер? — спытаў Ментарочы, калі Генрых сеў у машыну.

— Дамоў! — шырока ўсміхнуўшыся, адказаў Генрых. — Ну, шчасця вам!

— Дзякую вам за ўсё!

Ментарочы і Генрых моцна пацiснулі сабе рукі, і машына, набіраючы хуткасць, паімчала ў бок, супрацьлеглы Кастэль ла Фантэ.

КАНЕЦ

301

„ДУБІНА"

Ад 1961 года ў Вульцы Выганоўскай, Бельскага павета, працуе водная суполка «Дубіна» (назва ад страшэннай дрыгвы, якая там існавала да асушкі балот). Суполка налічвае 400 членаў і ўваходзяць у яе таксама гаспадары суседніх вёсак: Дубяжына, Грыгароўцаў, Алекшаў і інш. Ахоплівае 645 га сенажацяў і няўгоддзяў. На гэтай плошчы 42 кіламетры галоўных і дапаможных равоў. Яны даведзены ўжо да поўнай эксплуатацыі. У 1962 г. дадаткова выканана 20 км равоў. Зараз загаспадараваных тут 150 га сенажацяў.

Апрача таго члены «Дубіны» арганізавалі групу, якая спецыялізуецца ў гадоўлі цялят. За прыкладную гадоўлю яны атрымалі ад бельскай малачарні грашовыя прэміі.

Праца «Дубіны» паказала сялянам, што водная суполка з'яўляецца добрай крыніцай павышэння жывёлагадоўлі і ўласных даходаў. Кіруе суполкай Дзмітры Васілеўскі.

Цяпер члены «Дубіны» хочуць залажыць у сябе злеўню малака і ў гэтым трэба ім дапамагчы.

Сцяпан Карбоўскі
Бельск

Ляўкоўскія навіны

Паміж палёў і лугоў раскінулася ў Гайнаўскім павеце вёска Новае Ляўкова. На першы погляд здавалася б, што тут нічога не змянілася за апошнія гады. Аднак новае ўсё больш прабівае сабе дарогу. Доўгімі празадамі прыйшла ў вёску электрыфікацыйная лінія. Дзякуючы гэтаму многія сяляне купілі лямпавыя радыёпрыёмнікі і цішыню хат ажывіла музыка і цікавыя радыёперадачы. Так 20 лістапада г.г. у мроку ляўкоўскіх хат заззялі электралямпачкі першы раз у жыцці вёскі. Цьмяныя вуліцы паяснелі доўгачаканым святлом, пад яго праменнямі заблішчэў стройны новы брук, па якім прыемна прайсці і ў дажджлівую пагоду.

Калі святло будзе праведзена ў школу ў Старым Ляўкове, вёску пачне наведваць часцей кінаперасоўка. На сеансах у нас заўсёды людна. Электрычны ток у Ляўкове з'яўляецца добрым штуршком у напрамку механізацыі. Члены сельгасгурткоў задумалі закупіць электрычныя рухавікі. У недалёкім часе сельгасгурткоўцы вырашылі пусціць у рух крайзегу і ў далейшым выкарыстоўваць электрычную энергію ў працы абмалотачнага агрэгата. Гэтая апошняя падзея ў вёсцы паскорыла працэс развітання з сумнай мінуўшчынай. Гэта крок наперад нашай вёскі да сучаснасці яе патрабаванняў.

Янка Цялушэцкі
Новае Ляўкова

Добрыя вынікі

Калектыў сельскагаспадарчай падрыхтоўкі ў Старой Грыбоўшчыне на Сакольшчыне арганізаваўся на пачатку г.г. Члены яго адразу пачалі ўдзельнічаць у зімовай вучобе, якая вялася ў Гуранах мясцовым настаўнікам Язэпам Суб'етай. Вясною калектыў выбраў конкурсную расліну — кармавы бурак. Вырошчвалі буракі на 2-х аравых палетках. Нягледзячы на дрэнныя ўмовы надвор'я, атрымалі высокі ўраджай.

Члены калектыва яшчэ больш зацікавіліся новымі метадамі гаспадаркі. Яны закладаюць кампостныя прызмы, выпісваюць сельскагаспадарчыя часопісы.

У прывіванні зацікаўлення да новых метадаў гаспадарання вялікую ролю адыграў Гуранскі настаўнік Язэп Суб'ета.

Жэня Гламбоцкая
Грыбоўшчына

ТОЛЬКІ ДЛЯ ЗАКАХАНЫХ

Дарагое СЭРЦАЙКА!

Мне 18 год. Нідзе я не вучуся, бацькі не дазволілі, таму што я адна толькі ў бацькоў. Захацелі, каб працавала на гаспадарцы. Я добра маю дома. працаваць лёгка, маем амаль усе сельскагаспадарчыя машыны. Дык і здаволена тым, што засталася на гаспадарцы. Але, Сэрцайка, маю такую справу, якую не магу сама вырашыць. А вось яна.

Ужо год прайшоў як я хаджу з Юркам з нашай вёскі. Ён з'яўляецца музыкантам. Мае 22 гады. Ён нават не брыдкі, от такі сабе. Амаль штодзень прыходзіць да нас з гармонікам, іграе, а нат спявае, і так весела праводзім вечары. Падабаюся я Юрку, ён кахае мяне. Але я яго не кахаю, хаця ён, можна сказаць, крыху падабаецца мне. Ён жа ж так прыгожа іграе і спявае. У нядзелю, хаця і не так ужо часта, прыязджае да мяне Ваня з суседняй вёскі. Мы пазнаёміліся з ім на вяселлі і ён мае ў адносінах да мяне сур'ёзныя намеры. Гэта добры і ветлівы хлапец. І вось, Сэрцайка, не ведаю як паступіць, з кім з іх хадзіць «сур'ёзна», не ведаю хто з іх будзе лепшым мужам. Падкажы, Сэрцайка.

Галіна
з Гайнаўшчыны

Галя! Мая парада простая — ніводнага з іх не выбіраць за мужа. Па першае, Ты яшчэ маладая шукаць кандыдата на мужа ці выходзіць замуж. Ты павінна яшчэ пагуляць. А па-другое, ты ніводнага з іх не кахаеш. Так вынікае з твайго лісту. Таму раю Табе, Галя, зрабі так, каб яны адчулі, што ў Цябе толькі сяброўскія адносіны. Усё яшчэ перад табою. Напэўна знойдзеш іншага Юрку ці Ваню, якога пакахаеш, і тады напэўна не будзеш мець патрэбы пісаць да мяне ці выбраць яго ці не. Усяго добрага жадае

СЭРЦАЙКА

КІНО

Праграма

на 18—23.XII.1962 г.

ГАЙНАЎСКІ ПАВЕТ

Белавежа
„Champion" (USA), 18—20. „Jutro premiera" (polski), 21—23.

Кляшчэлі
„W krainie białej czapli" (węgierski), 18—20 „Długa noc 1943" (włoski), 21—29.

Навасады
„Pragnienie" (rumuński), 22—23.

Нараў
„Herszt" (franc.), 19—23.

Нараўка
„Tata, mama, córka i zięć" (radz.), 19—23.

Чаромуха
„Marynarzu strzeż się" (angl.), 18—20. „Rzeczywistość" (polski), 21—23.

Чыжы
„Gorsza miłość" (węgierski), 19—23.

БЕЛЬСКІ ПАВЕТ

Боцькі
„Zmartwychwstanie" Is. 19—23.

Бранск
„Futrzany gang" (angl.), 18—19. „Rok przestępny" (radz.), 21—23.

Гродзіск
„Drzwi stoją otworem" (jugosł.), 22—23.

Орля
„Telegraficzny pojedynek" (rumuński), 19—23.

БЕЛАСТОЦКІ ПАВЕТ

Гарадок
„Mały marzyciel" (radz.) ,18—20. „Z iskry rozgorzeje płomień" (radz.), 21—23.

Міхалова
„Sprawcy nieznani" (włoski), 18—20. „Noc poślubna" (polski), 21—23.

Супрасль
„Tata, mama, córka i zięć" (radz.), 18—20. „Ostatni świadek" (NRF), 21—23.

Чорна Беластоцкая
„Ani widu ani słychu" (franc.), 18—20. „Bigamista" (włoski), 21—23.

СЯМЯЦІЦКІ ПАВЕТ

Мельнік
„Sprawcy nieznani" (włoski), 18—20. „Katastrofa" (węgierski), 21—23.

Мілейчыцы
„Koncert gwiazd" (radz.), 18—20. „Komedianty" (polski), 21—23.

Нурэц
„Na tropie" (franc.), 18—20. „Człowiek z za biurka" (włoski), 21—23.

САКОЛЬСКІ ПАВЕТ

Крынкі
„Tomcio Paluch" (meksykański), 18—20. „Ten, który wrócił" (radz.), 21—23.

Сухаволя
„Wszędzie żyją ludzie" (czeski), 18—20. „Tragiczny zamach" (jugosł.), 21—23.

Шудзялава
„Taka miłość" (czeski), 19—23.

Янаў
„Pragnienie" (rumuński), 18—20. „Jak się młody Noszty żenił" (węgierski), 21—23.

ДУБРОЎСКІ ПАВЕТ

Ліпск
„Historia żółtej ciżemki" (polski). 22—23.

Новы Двор
„Kłopoty z miłością" (NRD), 22—23.

Ружаны Сток
„Tu radio Gliwice" (NRD), 22—23.

Ніва

Adres redakcji: Białystok, ul. Wesołowskiego 1.

Telefony: red. naczelny 25-89, centrala 37-41 do 49.

Warunki prenumeraty: miesięcznie — 2.40 zł kwartalnie — 7.20 łz. półrocznie — 14.40. zł, rocznie — 28.80 zł. Prenumeratę przyjmują wszystkie placówki pocztowe i listonosze. Wpłaty na prenumeratę indywidualną należy dokonywać na konto PUPiK „Ruch" Nr 102-7-161 NBP Białystok I Oddział Miejski. Na odwrocie blankietu należy podać okres prenumeraty i tytuł zamawianego pisma.

Zamówienia ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje — Przedsiębiorstwo Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych „Ruch" Warszawa, ul. Wilcza 46 Nr konta PKO 1-6-100024

Zamówienia z krajów europejskich jak i zamorskich należy kierować pod adresem CHZ „Ars Polona" Warszawa, Krakowskie Przedmieście 7. Obowiązuje przedpłata na konto NBP Warszawa 2-6-51. Prenumerata roczna wraz z przesyłką zwykłą wynosi 4.70 $. w Europie 5 $ — w USA.

Nakład 5000. Bltk F-3

У ШКОЛЕ

Настаўнік да вучняў:

— Хто мне скажа, якая жывая істота бачыць ноччу?

Устае малы Янка і кажа:

— Мая сястра бачыць ноччу.

— Як гэта так? — здзівіўся настаўнік. — Чалавек не бачыць ноччу.

— А мая сястра бачыць, — стаіць на сваім Янка. — Учора ноччу яна сустрэлася з сынам суседа, Міхасём, і ціха кажа: «Міхась, ты сёння не галіўся».

Праслаў **Васіль Кіндзюк**

ДВУХ ДУРНЯЎ

Сустрэлася двух дурняў. Адзін з іх вёў на вяроўцы сабаку.

— Які прыгожы сабака, — пахваліў адзін.

— Другога такога не знойдзеш, — адказаў другі. — Магу табе прадаць.

— Колькі хочаш?

— 100 000 злотых.

— Нават нядорага.

За некалькі дзён зноў сустрэліся яны.

— Ведаеш, я ўжо прадаў сабаку.

— Колькі ўзяў?

— Так, як і гаварыў: 100 000 злотых.

— Грашыма?

— Не, я замяніў на два каты па 50 000 злотых.

Прыслала

Марыя Тамашук

УЦЁК

Маці да Кастуся:

— Адкуль бяжыш, сынок?

— Ад марозу ўцякаю.

— І ўцёк?

— Уцёк. Раней было холадна, цяпер аж горача стала.

Прыслаў **А. К.**

ДОБРА ЦІ ДРЭННА

«Справы на ўрачэбным участку былі настолькі дрэннымі, што загадчыка давялося высунуць на кіраўнічую работу».

(З выступлення на нарадзе медработнікаў).

КУР'ЁЗЫ

Шэйх папаўняе гарэм

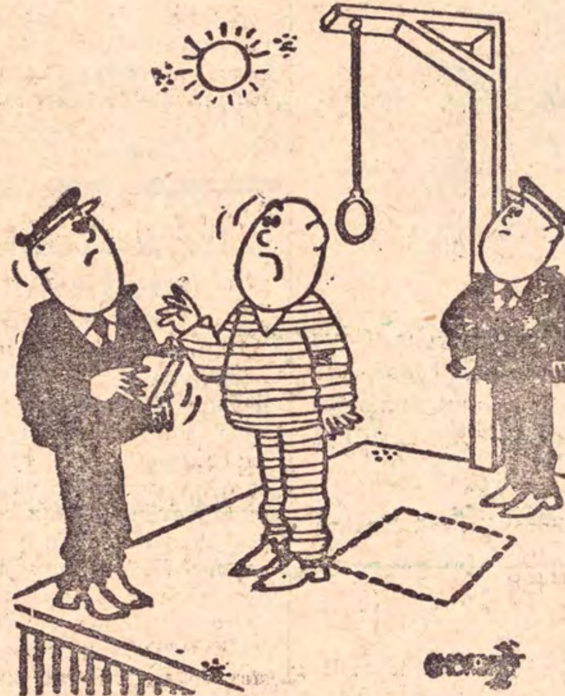
Некалькі тыдняў назад ва ўсіх буйнейшых газетах Еўропы і Амерыкі была змешчана аб'ява арабскага шэйха Сулеймана эль Хурэйля, які паведамляў, што яму патрэбна прыгожая еўрапейка, не старэй 22 гадоў у якасці 42-й жонкі яго гарэма. Як паведамляе бонская «Камісія па ахове правой моладзі», сярод велізарнай колькасці прапаноў, якія паступілі шэйху, большая частка з Заходняй Германіі.

«Вохенпост».

— Бачыце, мой муж страшна хоча мець сына...

Замежны гумар

— Дзякую, я вырашыў больш не курыць.

Схаваўся б

Аднойчы хлопцы пабілі ноччу дурня. На другі дзень дурань кажа:

— Ну, маеце шчасце, што ноч была месячная, а то я паказаў бы вам штуку!

— Якую? — пытаюцца хлопцы.

— Я схаваўся б, — адказаў дурань.

Прыслала **Валя Андрэюк**

Іван МУРАВЕЙКА

Каго слухаць

Цяжкую задачу рашае Кандратка:
Каго яму слухаць: ці матку ці татку!
Хлопчыку дзень кожны
Гора і пацеха:
Тата скажа «можна» —
Мама кажа «нельга»,
Мама скажа «можна» —
Тата скажа «нельга».

І выбраў «сярэдзіну» кемны Кандратка
Не слухаць абоіх — ні мамку, ні татку.

Без слоў

ІНІЦЫЯТЫВА

Пачалася гэтая гісторыя з глупства. Выбраўся нейк прафесар геаграфічнага інстытута на паляванне.

Ідзе прафесар лесам, разглядаецца, каб акуратненька падстрэліць, а тут нечакана сярод буралому мядзведзь з'явіўся.

Дубальтоўка, зараджаная дробным шротам, затраслася ў руках прафесара, калені падагнуліся, і ад мілай сустрэчы ў горле стаў камяк, што крыкнуць не хапіла сілы.

— Дзень добры, прафесарак, — сказаў мядзведзь і, трымаючы ў лапах соты, пачаў аблізваць мёд, як мы аблізваем марожанае ў вафлях.

Не чуючы адказу на прывітанне, мядзведзь пытае:

— Што новенькага на шырокім свеце? Нядаўна адбывалася ў Беластоку навучная канферэнцыя географаў, напэўна цікавыя былі даныя?

— Хваліцца няма чым, — адказвае пасмялеўшы прафесар, — беластоцкая прамысловасць дае 19% даходу, а сярэдняя ў краіне — 40%. Сельскай гаспадаркай займаецца тут 62% насельніцтва, а ў апошняй частцы краіны — 38%. Беластачане збіраюць з гектара 12,7 цэнтнераў, а сярэдні збор у краіне — 16,1. Тутэйшая карова дае 1708 літраў малака, а сярэдняя краёвая выдайка — 2060 літраў.

— Справа паганая, — пацвярджае мядзведзь і дадае: — Не сумуй, прафесар, супольнымі намаганнямі падцягнем гаспадарку.

Пахлопаў мядзведзь прафесара па плячы на развітанне і знік сярод буралому.

Адказаўся ад палявання прафесар і чым хутчэй пакінуў лес.

Мядзведзь тым часам склікаў звяроў на сход і звярнуўся да іх так:

— Грамадзяне хвастатыя, шэрсцю багатыя! Аказваецца, не могуць людзі справіцца са сваімі справамі. Паказчыкі ў двухногіх скандальныя, проста плываць хочацца. Наступіла пара дапамагчы людзям. Няхай кожны звер падумае над суседскай дапамогай і з'явіцца да мяне з канкрэтнымі прапановамі.

Разбегліся звяры, кожны сваіх суродзічаў склікае.

Дзік кажа:

— Кароста на галаву таму, хто будзе таптаць пасевы! Гэта будзе наш уклад у павелічэнне выдайнасці з гектара.

Заяц прапануе куртатахвостым братам:

— Ідзем памагаць бульбу капаць!

— Без лапат не накапаеш, — пачуліся галасы.

— Гэта ў людзей бываюць цяжкасці, а ў нас пойдзе работа з музыкай.

Тут заяц пачаў па-сабачаму лапамі грэбці, што з-пад хваста палятелі камякі зямлі.

—Вось так бульбу выграбем, — вытлумачыў заяц.

Пабеглі зайцы да вёскі на работу, а на ўзлессі спыніў іх грозны воклі́ч:

— Вы куды, касапузыя?!

Гэта быў воўк. Вытлумачыў заяц-ініцыятар грамадскага чыну — у чым справа, а воўк, вышчарыўшы зубы, адказвае:

— Таропіцеся з працоўнай ініцыятывай? А ну, заварочвай у лес, хто жывы! Я вас праву́чу за ініцыятыву без майго дазволу!

Кінуліся ў рассыпную зайцы.

Выходзіць, людзі добрыя, што нам самім давядзецца паляпшаць сельгаспаказчыкі. А з ініцыятывай у звяроў атрымліваецца, як у нас. Не любіць, ой не любіць начальства, калі няпрошана сунемся з ініцыятывай.
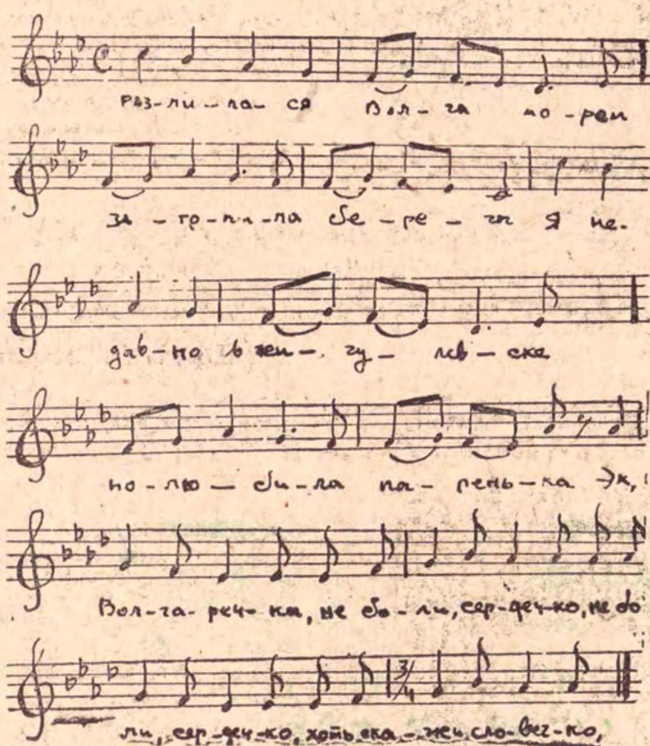
Дзядзька Лявон

ПЕСНІ ПА ЗАЯЎКАХ

По просьбе Гені Яцэвіч, Віталія Манца і Паўла Гарустовіча са Скупава, Гайнаўскага павета, змяшчаем

Эх, Волга — речка, не боли сердечко

Слова В. Бурыгина — Музыка Г. Пономаренко

Разлилася Волга морем,
Затопила берега.
Я недавно в Жигулевск
Полюбила паренька.

Припев:
Эх, Волга-речка,
Не боли, сердечко,
Не боли, сердечко,
Хоть скажи словечко.

На трехрядке он играет,
Для меня старается,
Что-то песней намекает,
А сказать стесняется.

Припев.

Серебрятся волны в море,
Тихо шепчут Жигули.
Я парнишке намекаю:
Не стесняйся, говори.

Припев

Только он не понимает,
Молча мне играет вновь
Восемнадцатую песню
Про хорошую любовь.

Припев.

Так сидим мы с милым другом
Каждый вечер до зари,
И никто мне не поможет
Объясниться с ним в любви.

Припев:
Эх, Волга — речка,
Не боли, сердечко,
Не боли, сердечко,
Хоть скажи словечко.